

พระราชบัญญัติ
จัดวางการรถไฟฟ้าทางหลวง
พระพุทธศักราช ๒๕๖๔

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ดำรงสเนือเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ด้วยมีเหตุสมควรที่จะจัดวางการรถไฟฟ้าทางหลวง
ให้เรียบร้อยดียิ่งขึ้น และเพื่อรวบรวมบทกฎหมายข้อบังคับในเรื่องนี้เข้าไว้เป็นหมวดหมู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้
ตราพระราชบัญญัติโดยบทมาตราไว้ต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟฟ้าและทางหลวงพระ
พุทธศักราช ๒๕๖๔”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ ๑๕ เดือนสิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) คำว่า “รถไฟ” หมายความว่ากิจการที่จัดทำขึ้นเพื่อหาประโยชน์ด้วยวิธีบรรทุก ส่งคนโดยสารและ
สินค้าบนทางซึ่งมีราง ส่วนรถไฟที่ใช้แต่เฉพาะภายในตำบลหนึ่ง เมืองหนึ่ง หรือจังหวัดหนึ่งนั้น ให้เรียกว่า “รถราง”

(๒) คำว่า “ที่ดินรถไฟ” หมายความว่าที่ดินทั้งหลายที่ได้จัดหาหรือเช่าถือไว้ใช้ในการรถไฟโดยชอบด้วย
พระราชกำหนดกฎหมาย

(๓) คำว่า “ทางรถไฟ” หมายความว่าถนนหรือทางซึ่งได้วางรางเพื่อการเดินรถ

(๔) คำว่า “เครื่องประกอบทางรถไฟ” หมายความว่า สถานี สำนักงานที่ทำการ คลังไว้สินค้า เครื่องจักร
ประจำที่ และสรรพสิ่งของทั้งปวงที่ก่อสร้างไว้เพื่อประโยชน์ของรถไฟ

(๕) คำว่า “รถ” หมายความว่ารถจักร รถบรรทุก รถคนโดยสารหรือรถขนส่งที่มีล้อสำหรับเดิน
บนราง

(๖) คำว่า “พัสดุ” หมายความว่ารางอะไหล่ ไม้หมอน หมุดควางและแป้นควาง เครื่องอะไหล่สำหรับ
รถ เครื่องประกอบสำหรับสร้างสะพาน ของเครื่องใช้ในการก่อสร้าง เครื่องมือ วัตถุเชื้อเพลิงน้ำมันหยอดเครื่อง หรือของสิ่ง
อื่น ๆ ซึ่งรถไฟเก็บสะสมไว้ใช้

(๗) คำว่า “พนักงานรถไฟ” หมายความว่าบุคคลที่รถไฟได้จ้างไว้หรือได้มอบหน้าที่ให้กระทำการ
อย่างใดอย่างหนึ่งของรถไฟ

(๘) คำว่า “หัตถการ” หมายความว่าถูง ย่อม ห่อผ้า หรือกระเป๋าถือทุกชนิด ซึ่งผู้โดยสารนำไปในหึ่ง
รถโดยสาร เพื่อใช้สอยเองหรือเพื่อความสะดวก

(๙) คำว่า “ครุภาระ” หมายความว่าสรรพสิ่งของเครื่องใช้ทุกชนิดซึ่งผู้โดยสารอาจนำบรรทุกในรถ

สัมภาระ

(๑๐) คำว่า “ห่อวัตถุ” หมายความว่าห่อของ ถุง หีบ ตะกร้า และของสิ่งอื่น ๆ (รวมทั้งผลไม้ ผัก ปลา เบ็ด ไก่ ห่าน ฯลฯ) ที่บรรทุกได้ในขบวนรถโดยสารตามอัตราระวางบรรทุกห่อวัตถุ

(๑๑) คำว่า “สินค้า” หมายความว่าสรรพสิ่งของหรือสินค้าทั้งปวงที่ส่งไปตามอัตราสินค้า

(๑๒) คำว่า “ของมีชีวิต” หมายความว่าสัตว์มีชีวิตทุกอย่างที่ส่งไปในขบวนรถสินค้าหรือขบวนรถอื่น

(๑๓) คำว่า “ผู้รับอนุญาต” หมายความว่าบุคคล ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้สร้างรถไฟได้เป็นพิเศษ

(๑๔) คำว่า “ทางหลวง” หมายความว่าบรรดาดถนนหลวง ทางเกวียนและทางต่าง อันอยู่ในความกำกับตรวจตราแห่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๑๕) คำว่า “ทางราษฎร์” หมายความว่าถนนหนทาง ทางเกวียนและทางต่างอย่างอื่น ๆ นอกจากที่จัดเป็นทางหลวง

(๑๖) คำว่า “ทางน้ำ” หมายความว่า แม่น้ำ ลำน้ำ และคลองที่เรือเดินได้

มาตรา ๔ รถไฟจัดแบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

(๑) รถไฟแผ่นดิน

(๒) รถไฟผู้รับอนุญาต

(๓) รถไฟหัตถกรรม

มาตรา ๕ การกำหนดประเภทรถไฟก็ดี หรือการเปลี่ยนแปลงประเภทรถไฟก็ดี ท่านบังคับว่าต้องมีประกาศพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๖ ในส่วนรถไฟทั้งหลายนอกจากรถไฟหัตถกรรม

(๑) ห้ามไม่ให้ยกกำหนดอายุความขึ้นต่อผู้สิทธิของแผ่นดินเหนือที่ดินรถไฟ หรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นของรถไฟ

(๒) ห้ามไม่ให้เอกชนหรือบริษัทใด ๆ หวงห้ามหรือถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินรถไฟ หรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น เว้นไว้แต่จะได้มีประกาศกระแสพระบรมราชโองการเป็นพิเศษว่าทรัพย์สินนั้น ๆ ได้ขาดจากเป็นที่ดินรถไฟแล้ว

(๓) ห้ามมิให้ยึดที่ดินรถไฟ สิ่งปลูกสร้าง รถและพัสดุของรถไฟ

มาตรา ๗ ตั้งแต่วันที่ได้อำนาจใช้พระราชบัญญัตินี้สืบไป แม้ถึงว่าจะมีข้อความกล่าวไว้เป็นอย่างอื่นในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้นก็ดี บทพระราชบัญญัติทั้งหลายนี้ซึ่งว่าด้วยความสงบเรียบร้อยและความปราศภัยแก่ประชาชน กับทั้งว่าด้วยการสอดส่องและการกำกับตรวจตราโดยสภากรรมการรถไฟนั้น ท่านให้ใช้บังคับแก่บรรดารถไฟราษฎร์ทั้งหลายซึ่งมีอยู่ในพระราชอาณาจักรในวันที่ออกใช้พระราชบัญญัตินี้ด้วย

ภาคที่ ๑
ว่าด้วยรถไฟแผ่นดิน
ส่วนที่ ๑
ว่าด้วยจัดวางการทั่วไป

มาตรา ๘^๑ รถไฟหลวงนั้น เป็นสมบัติของแผ่นดินอยู่ในความบังคับบัญชาของกรมรถไฟขึ้นอยู่ใน
กระทรวงเศรษฐกิจ มีอธิบดีเป็นหัวหน้าบัญชากิจการ อยู่ภายใต้ความบังคับบัญชาและรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงเศรษฐกิจ

มาตรา ๙^๒ ให้มีคณะกรรมการรถไฟขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย

(๑) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเป็นประธาน อธิบดีกรมรถไฟ
อธิบดีกรมโยธาเทศบาล อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทน
กระทรวงการคลัง และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย และ

(๒) กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเจ็ดนาย เลือกรจากผู้มีความรู้ความชำนาญในกิจการซึ่งเกี่ยวกับการรถไฟ
หรือเกี่ยวกับกฎหมาย ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจจะได้ประกาศตั้งขึ้นโดยได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๐^๒ ให้คณะกรรมการรถไฟมีหน้าที่ควบคุมรถไฟราษฎรตามอำนาจและหน้าที่ซึ่งมีบทกำหนด
ไว้ว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของสภากรรมการรถไฟ ตามพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๖๔

ในส่วนรถไฟหลวง ให้คณะกรรมการนี้มีหน้าที่รับปรึกษา ในเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ
เสนอในเรื่องต่อไปนี้

๑. โครงการและนโยบายของการรถไฟ
๒. การลงทุนใหม่
๓. งบประมาณประจำปี และ
๔. กิจการอย่างอื่นเกี่ยวกับการรถไฟ

คณะกรรมการรถไฟอาจร้องขอให้บุคคลภายนอกมาให้คำแนะนำและความเห็นและอาจเชิญเจ้าหน้าที่
คนใด ๆ มาชี้แจงข้อความ หรืออาจตั้งอนุกรรมการขึ้นสอบสวนข้อความใด ๆ ได้

มาตรา ๑๑^๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเป็นผู้สั่งให้เรียกประชุมคณะกรรมการรถไฟ
การประชุมของคณะกรรมการนี้ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าแปดนาย จึงเป็นองค์ประชุม

^๑มาตรา ๘ แก้ไขโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗

^๒มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ แก้ไขโดยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงแก้ไข
เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๗

การลงมติให้ถือเอาคะแนนข้างมากของจำนวนกรรมการที่มาประชุม

มาตรา ๑๒ ผู้บัญชาการจะได้ตั้งอาณานิบาลรถไฟ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดการสืบสวนในเรื่องที่ผู้โดยสารก็ดี หรือบุคคลอื่น ๆ ก็ดี หรือพนักงานรถไฟก็ดีได้กระทำผิดหรือกระทำการเสียหายให้เกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อพระราชกำหนดกฎหมายและกฎข้อบังคับของรถไฟ แล้วให้จดหมายบันทึกเหตุการณ์นั้น ๆ ลงไว้ในสมุดบัญชีความ

(๒) รายงานเหตุการณ์ที่มีผู้กระทำผิดนั้นต่อกรมรถไฟแผ่นดินและแจ้งให้อัยการท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจนั้นทราบ เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องฟ้องร้องเป็นคดีอาญา

(๓) จับกุมผู้กระทำผิดซึ่งหน้า หรือที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำผิดเป็นอาญาแผ่นดิน เมื่อเห็นว่าจำเป็น และให้ส่งตัวผู้ผิดนั้นไปยังอัยการ

(๔) รายงานเหตุการณ์เสียหายต่อกรมรถไฟแผ่นดิน และจัดการยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนกรมรถไฟแผ่นดินต่อศาลซึ่งมีอำนาจที่จะรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น

มาตรา ๑๓ อาณานิบาลรถไฟเป็นผู้รับเรื่องราวหรือคำร้องขอค่าเสียหายของบุคคลผู้ซึ่งร้องทุกข์ว่าได้รับความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งอันเนื่องแต่การก่อสร้าง การบำรุง หรือลักษณะจัดการงานแห่งรถไฟ

มาตรา ๑๔ ในขณะที่อาณานิบาลรถไฟไม่ได้อยู่ประจำการนั้น ให้นายสถานี พนักงานกำกับรถ หรือผู้แทนเมื่อกระทำการตามหน้าที่นั้น มีอำนาจและหน้าที่อย่างเดียวกันกับอาณานิบาลรถไฟทุกประการ

มาตรา ๑๕ กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะออกกฎข้อบังคับ และตั้งอัตราค่าระวางขึ้นไว้ได้ เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นในข้อต่อไปนี้ คือ

(๑) ว่าด้วยแบบและการสร้างรถ

(๒) ว่าด้วยวิธีจัดระเบียบการเดินรถและวางกำหนดอัตราให้รถวิ่งเร็วหรือช้าเพียงไร และให้เดินไปได้โดยสถานใด

(๓) ว่าด้วยอัตราค่าระวางซึ่งผู้โดยสารต้องเสีย

(๔) ว่าด้วยจำนวนผู้โดยสารในห้องรถห้องหนึ่ง ๆ ไม่ให้เกินกว่ากำหนดอย่างสูงตามที่ได้ตั้งขึ้นไว้

(๕) ว่าด้วยการบรรทุกผู้โดยสารและจัดที่ให้ผู้โดยสารอยู่และว่าด้วยหัตถการของผู้โดยสารนั้น

(๖) ว่าด้วยรถขายอาหาร และห้องขายอาหาร

(๗) ว่าด้วยอัตราค่าระวางบรรทุก ข้อสัญญาและข้อไขสัญญาที่กรมรถไฟแผ่นดินจะรับบรรทุก รักษาของ หรือรับฝากหัตถการ ครุการะ ห่อวัตถุและสินค้าไว้ในที่แห่งใดแห่งหนึ่งของรถไฟในนามของผู้เป็นเจ้าของ ผู้ส่งของ หรือผู้รับของนั้น

(๘) ว่าด้วยกำหนดเวลาที่รถไฟจะออกเดิน

- (๙) ว่าด้วยการเดินรถ
- (๑๐) ว่าด้วยเครื่องอาณัติสัญญาณและโคมไฟของรถไฟ
- (๑๑) ว่าด้วยการสับเปลี่ยนรถ หรือจัดให้รถหลีกขวางกัน
- (๑๒) ว่าด้วยกฎแฉและเหล็กเปิดปิดราง รางซึ่งผ่านกัน และทางรถไฟผ่านถนนเสมอระดับ
- (๑๓) ว่าด้วยจัดการเพื่อระงับ หรือลดหย่อนภยันตรายอันพึงเกิดขึ้นแก่กิจการของรถไฟและเกี่ยวกับ

ประชาชนหรือพนักงานรถไฟ

(๑๔) ว่าด้วยความปราศรัย ความผาสุก และความเรียบร้อยของประชาชนในระหว่างเวลาเดินทาง อยู่ในรถหรือในที่ดินของรถไฟ แต่อัตราค่าระวางโดยสารและค่าบรรทุกทุกอย่างสูงขึ้นไปนั้น กรมรถไฟแผ่นดินและกระทรวงพาณิชย์ ต้องกำหนดโดยมีข้อตกลงกันก่อน

กฎข้อบังคับและอัตราค่าระวางดังกล่าวนี้ เมื่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้แจ้งความออกประกาศให้ใช้แล้ว ก็เป็นอันใช้ได้ทีเดียว

มาตรา ๑๖ กฎข้อบังคับและอัตราค่าระวางที่ว่าด้วยการเดินรถและลักษณะจัดการงานแห่งรถไฟนั้น ให้พิมพ์และปิดประจำไว้ให้ประจักษ์แก่ที่สถานีรถไฟทุกแห่ง เมื่อได้ทำเช่นนี้แล้วท่านให้สันนิษฐานว่าข้อความในกฎข้อบังคับและอัตราค่าระวางนั้นเป็นอันทราบแก่ชนทั้งปวงผู้ซึ่งได้ใช้รถไฟนั้น

มาตรา ๑๗ รถไฟทหารบกนั้นสร้างและรักษาด้วยกำลังของทหารบก และใช้เงินในแผนกทหารบกด้วยการบังคับบัญชาและกำกับตรวจตรารถเหล่านี้ ในเวลาสันติภาพให้อยู่ในอำนาจของผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน

ส่วนที่ ๒

ว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน

มาตรา ๑๘ ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ซึ่งรัฐบาลต้องการเพื่อสร้างทางรถไฟนั้นให้อยู่ในข้อบังคับว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน กล่าวคือ การบังคับให้ขายตามข้อความดังกล่าวไว้ในส่วนที่ ๒นี้

มาตรา ๑๙ เมื่อได้ตกลงว่าจะสร้างทางรถไฟขึ้นแล้ว แต่ยังมีพื้นที่ได้ตรวจวางแนวทางให้แน่นอน จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินภายในที่ ๆ คิดว่าจะสร้างทางรถไฟขึ้นนั้นก่อน พระราชกฤษฎีกานั้นให้มีอายุใช้ได้สองปี หรือตามกำหนดเวลาที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อทำการตรวจวางแนวทางให้แน่นอนดังแจ้งไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น

มาตรา ๒๐ ให้กรมรถไฟแผ่นดินเป็นธุระจัดการในเรื่องจัดหาซื้อที่ดินตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อสร้างทางรถไฟ

มาตรา ๒๑ ภายในอายุเวลาตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินนั้น พนักงานรถไฟไม่มีสิทธิเข้าไปกระทำการในที่ดินของชนทั้งหลายตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อตรวจวางแนวทางให้แน่นอน เป็นต้นว่า วัดระยะ ปักกรวย เก็บตัวอย่างศิลา ทายและวัตถุอื่น ๆ แต่ให้พึงเข้าใจว่าเป็นเจ้าของหรือผู้ที่ปกครองทรัพย์สินนั้นโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิที่จะได้รับค่าทำขวัญ เพื่อทดแทนการเสียหายอันเกิดขึ้นจากการตรวจทำแผนที่สร้างทางรถไฟนั้น

มาตรา ๒๒ เมื่อเจ้าพนักงานได้ตรวจและวางแนวทางรถไฟอันแน่นอนได้ตลอดทั้งสายหรือทำได้แต่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่ง ให้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกาอีกฉบับหนึ่งเพื่ออนุญาตให้จัดซื้อที่ดิน ในพระราชกฤษฎีกานั้นให้ลงทงความดังนี้ คือ

(๑) ความประสงค์ที่ให้จัดซื้อที่ดินเพื่อเหตุการณ์ใด

(๒) ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องประสงค์ให้จัดซื้อและตำบลเขตแขวงซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่

กับให้มีแผนที่หรือแผนผังแสดงเขตที่ดินที่ต้องการเพื่อสร้างทางรถไฟและเขตที่ดินทุกรายที่อนุญาตให้จัดซื้อหมดทั้งแปลงหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ไว้ท้ายประกาศพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

มาตรา ๒๓ พระราชกฤษฎีกาจัดซื้อที่ดินนั้นให้ลงพิมพ์ประกาศโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๔ ให้ทำสำเนาพระราชกฤษฎีกาโดยมีเจ้าหน้าที่รับรอง กับแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นมอบส่งให้ไว้ ณ สถานที่เหล่านี้ คือ

(๑) ที่ว่าการกรมรถไฟแผ่นดิน

(๒) ศาลารัฐบาลมณฑล ศาลากลางจังหวัด และที่ว่าการในตำบลซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันต้องจัดซื้อนั้นตั้งอยู่

(๓) หอทะเบียนที่ดินในมณฑลซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันต้องจัดซื้อนั้นตั้งอยู่

มาตรา ๒๕ จำเดิมแต่วันที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกาให้จัดซื้อที่ดินในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นดังได้ระบุกล่าวไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น ตกมาเป็นของกรมรถไฟแผ่นดินทันทีแต่กรรมรถไฟแผ่นดินจะมีสิทธิเข้าปกครองยึดถือทรัพย์สินนั้นได้ต่อเมื่อได้ใช้เงินหรือวางเงินค่าทำขวัญแล้วตามความที่ท่านบัญญัติไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

อนึ่งตั้งแต่วันที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกานั้น เป็นต้นไป ถ้าบุคคลผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีสิทธิในที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นดังกล่าวไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น จำหน่ายหรือโอนสิทธิในทรัพย์สินให้แก่บุคคลผู้อื่นด้วยประการใด ๆ บุคคลผู้รับโอนหรือรับช่วงนั้นมีสิทธิที่จะเรียกร้องได้ก็แต่เฉพาะเงินค่าทำขวัญเท่านั้น

มาตรา ๒๖ เงินค่าทำขวัญนั้นท่านให้กำหนดให้แก่

(๑) เจ้าของที่ดินที่ต้องจัดซื้อ

(๒) เจ้าของสิ่งปลูกสร้างที่รื้อไม่ได้ (กล่าวคือ สิ่งปลูกสร้างทุกอย่างถึงแม้ว่าจะทำด้วยไม้แต่ต้องเป็นเสาไม้จริงหรือปลูกเป็นเสาก่อวางคาน) ซึ่งมีอยู่ในที่ดินนั้นในวันที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินหรือว่าได้ปลูกสร้างขึ้นภายหลังโดยได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ

(๓) ผู้เช่าที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่รื้อไม่ได้ซึ่งต้องจัดซื้อ แต่การเช่าถือกันต้องมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร และได้ทำไว้ก่อนวันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน หรือได้ทำขึ้นภายหลังวันในประกาศนั้นโดยได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ และการเช่าถือกันยังไม่สิ้นอายุไปก่อนวันหรือภายในวันที่กรมรถไฟแผ่นดินได้เข้าปกครองที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น แต่เงินค่าทำขวัญในเรื่องเช่าถือดังกล่าวมานี้ทั้งกำหนดให้เฉพาะที่ผู้เช่าได้เสียหายจริง ๆ โดยเหตุที่ต้องออกจากที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างก่อนถึงวันกำหนดในสัญญาเช่านั้น

(๔) เจ้าของต้นผลไม้หรือพืชพันธุ์ไม้ซึ่งอยู่ในที่ดินนั้นในวันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน หรือที่ปลูกขึ้นภายหลังโดยได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ

(๕) เจ้าของสิ่งปลูกสร้างที่รื้อได้ซึ่งอยู่ในที่ดินนั้น ในวันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน แต่เงินค่าทำขวัญในเรื่องนี้ทั้งกำหนดให้เฉพาะค่ารื้อถอนและค่าที่จะต้องปลูกสร้างขึ้นใหม่

มาตรา ๒๗ เมื่อต้องจัดซื้อสิ่งปลูกสร้างที่รื้อไม่ได้แต่ส่วนหนึ่ง ผู้เป็นเจ้าของอาจร้องขอให้จัดซื้อส่วนที่ยังเหลืออยู่ซึ่งใช้การไม่ได้นั้นด้วย

มาตรา ๒๘ เมื่อได้จัดซื้อที่ดินรายได้ไว้ไม่หมดทั้งแปลง ทำให้เหลือเนื้อที่เป็นเศษอยู่ไม่ถึงส่วนหนึ่งในสามของจำนวนที่ดินนั้น และเศษที่เหลือนั้นมีน้อยกว่าหนึ่งร้อยตารางเมตร ผู้เป็นเจ้าของอาจร้องขอให้จัดซื้อที่ดินนั้นหมดทั้งแปลงได้ แต่ที่ที่เหลือนั้นต้องไม่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันกับที่ดินแปลงอื่นของเจ้าของเดียวกัน

มาตรา ๒๙ เงินค่าทำขวัญที่จะใช้เป็นค่ากรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือสิ่งปลูกสร้างที่รื้อไม่ได้นั้นทั้งกำหนดให้ตามราคาที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่ซื้อขายกันในตลาดในวันที่ออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินและตามแต่พฤติการณ์พิเศษเป็นเรื่อง ๆ ไป

เมื่อที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างที่รื้อไม่ได้ต้องจัดซื้อไว้แต่ส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือนั้นต้องลดน้อยถอยราคาลงไปแล้ว ก็ให้กำหนดค่าทำขวัญให้สำหรับส่วนที่เหลืออันต้องลดน้อยถอยราคาไปนั้นด้วย

เมื่อผู้เป็นเจ้าของอาศัยอยู่ในที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันต้องจัดซื้อนั้นก็ดี หรือประกอบกิจการค้าขายโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่ในที่นั้นก็ดี ให้กำหนดค่าทำขวัญให้สำหรับการเสียหายโดยตรง ซึ่งผู้นั้นได้เสียไปในการที่ต้องออกจากที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นด้วย

มาตรา ๓๐ เมื่อการสร้างทางรถไฟและเครื่องประกอบทางรถไฟกระทำให้ทรัพย์สินซึ่งเหลือจากที่จัดซื้อนั้นมีราคาสูงขึ้นเป็นพิเศษในขณะนั้น ท่านให้เอาจำนวนราคาทรัพย์สินที่ได้ที่ราคาสูงขึ้นนี้หักทอนออกจากจำนวนเงินค่าทำขวัญ แต่ทั้งนี้อย่าให้ถือว่าราคาทรัพย์สินที่ได้ที่ขึ้นนั้นสูงไปกว่าจำนวนเงินค่าทำขวัญเพื่อให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินกลับต้องจ่ายเงินให้อีกเลย

มาตรา ๓๑ ห้ามมิให้คิดค่าทำขวัญให้สำหรับราคาที่ได้ทวีสูงขึ้นในทรัพย์สินเหล่านี้ คือ

(๑) สิ่งปลูกสร้าง หรือเพิ่มเติม หรือการเพาะปลูก หรือการกระทำที่เจริญขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ การเช่าถือซึ่งได้กระทำขึ้นภายหลังวันในประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินโดยมิได้รับอนุญาตพิเศษจากผู้ บัญชาการรถไฟแผ่นดิน (ยกเว้นแต่การทำนา หรือทำสวน ที่จัดทำอยู่ตามปกติ)

(๒) สิ่งปลูกสร้าง หรือเพิ่มเติม หรือการเพาะปลูก หรือการกระทำที่เจริญขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ การเช่าถือซึ่งปรากฏว่าได้กระทำให้มีขึ้นก่อนวันประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินโดยกลอุบายข้อเพื่อประสงค์จะ ได้รับเงินค่าทำขวัญเท่านั้น

มาตรา ๓๒ ภายในกำหนดเวลา ๓ เดือน นับจำเดิมแต่วันที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกาให้จัดซื้อ ที่ดิน เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้ร้องขอจะโปรดเกล้าฯ ให้มีกรรมการจัดซื้อที่ดินสามคนๆ หนึ่งเป็นเจ้าพนักงานในกรมรถไฟ แผ่นดิน อีกสองคนเป็นเจ้าพนักงานในกระทรวงซึ่งปกครองท้องที่หรือเจ้าพนักงานในกระทรวงเกษตรธิการ หรือเจ้า พนักงานในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ตามแต่จะเห็นเป็นการสมควร

หน้าที่ของกรรมการจัดซื้อที่ดินนั้น คือ ตรวจดูที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องจัดซื้อ และ พยายามไกลเกลี่ยให้ตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญ

นามกรรมการจัดซื้อที่ดินและตำบลท้องที่ซึ่งกรรมการจะต้องออกไปกระทำการตามหน้าที่นั้น ให้ลง ประกาศระบุในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๓ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่นำข้อความในพระราชกฤษฎีกาจัดซื้อที่ดินออกโฆษณาให้ ราษฎรในท้องที่ซึ่งให้จัดซื้อที่ดินนั้นทราบโดยปิดประกาศแจ้งความไว้ ณ ที่ว่าการ และโดยวิธีหนึ่งวิธีใดตามที่มิอาจจะ โฆษณาการให้ทราบได้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องที่นั้นพึงแจ้งความให้ทราบทั่วกันว่า ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะอ้างว่าตนมีสิทธิ หรือ ผลประโยชน์ในที่ดิน หรือสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันต้องจัดการซื้อนั้นแล้ว ให้ผู้นั้นร้องขอต่อกรรมการจัดซื้อที่ดินภายใน กำหนดเวลาหนึ่งเดือน นับตั้งแต่วันที่ได้ประกาศแจ้งความให้ทราบนั้น

มาตรา ๓๔ กรรมการจัดซื้อที่ดินมีหน้าที่ต้องตรวจพิจารณาคำร้องที่มีผู้ร้องขอไว้ด้วยวาจา หรือที่ยื่นไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรตามข้อความในมาตราก่อนนี้

ถ้ามีข้อโต้แย้งไม่ตกลงกันในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน และสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ให้กรรมการจัดซื้อที่ดิน พยายามที่จะไกลเกลี่ยให้ปรองดองตกลงกันได้

เมื่อได้พิจารณาคำร้องตลอดแล้ว ให้กรรมการจัดซื้อที่ดินรวบรวมถ้อยคำสำนวนที่ร้องขอกรรมสิทธิ์ หรือ ร้องขออย่างอื่นซึ่งจะได้รับค่าทำขวัญนั้นเข้าไว้เป็นเรื่อง และแบ่งแยกให้รู้ว่าเป็นคำร้องที่ไม่มีข้อโต้แย้งประเภทหนึ่ง และ เป็นคำร้องที่ยังมีข้อโต้แย้งอีกประเภทหนึ่ง

มาตรา ๓๕ กรรมการจัดซื้อที่ดินพึงกระทำความตกลงกับผู้เป็นเจ้าของสิทธิที่ไม่มีข้อโต้แย้งดังกล่าวมานั้น และพยายามไกล่เกลี่ยให้ปรองดองตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญที่จะใช้ให้

(๑) ถ้าตกลงกันได้ก็ให้จัดซื้อที่ดินดังกล่าวนั้นลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และให้ลงนามกรรมการจัดซื้อที่ดินกับผู้เป็นเจ้าของทั้งสองฝ่ายต่อหน้าพยานคนหนึ่งเมื่อได้ใช้เงินค่าทำขวัญตามที่ตกลงกันนั้นแล้ว กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเข้ายึดถือปกครองที่ดินหรือสิ่งหามทรัพย์อย่างอื่นนั้นได้

(๒) ถ้าไม่ตกลงกัน ให้กรมรถไฟแผ่นดินแจ้งความแก่อีกฝ่ายหนึ่งเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเด็ดขาดครั้งที่สุดว่าจะให้ราคาแก่ฝ่ายนั้นเป็นจำนวนเงินเท่าใด ถ้าฝ่ายนั้นไม่ทำคำรับภายในกำหนดเวลาสิบวัน นับตั้งแต่วันที่รับคำแจ้งความนั้นแล้ว ทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละคนสำหรับชี้ขาดในเรื่องราคา และถ้าอนุญาโตตุลาการนั้นมีความเห็นก้ำกึ่งไม่ตกลงกันก็ให้อนุญาโตตุลาการนั้นเลือกผู้เป็นประธานขึ้นคนหนึ่ง เพื่อเป็นผู้ชี้ขาดหรือจะร้องขอต่อศาลเพื่อให้เลือกตั้งผู้เป็นประธานชี้ขาดก็ได้ ตามบทในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น

มาตรา ๓๖ เมื่อบุคคลซึ่งต้องตามบทสันนิษฐานว่าเป็นผู้มีสิทธิจะได้รับเงินค่าทำขวัญในฐานะที่เป็นเจ้าของที่ดินหรือสิ่งหามทรัพย์อย่างอื่นนั้นหาตัวไม่พบ ให้กรรมการจัดซื้อที่ดินกำหนดจำนวนเงินค่าทำขวัญให้ตามราคาที่เห็นสมควร และวางเงินเท่าจำนวนนั้นต่อศาล เมื่อได้วางเงินดังกล่าวแล้ว กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเข้าปกครองที่ดินหรือสิ่งหามทรัพย์อย่างอื่นนั้นได้

ถ้าภายในกำหนดเวลาหกเดือนนับตั้งแต่วันที่วางเงิน ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์มาอ้างว่ามีสิทธิในทรัพย์นั้น และไม่ยอมรับเอาราคาตามที่กรรมการจัดซื้อที่ดินได้กำหนดไว้ ก็ให้กรมรถไฟแผ่นดินและผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์เลือกตั้งอนุญาโตตุลาการชี้ขาด ตามข้อความดังกล่าวไว้ในมาตราก่อนนี้

เมื่อพ้นกำหนดเวลาหกเดือนนั้นแล้ว ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์จะร้องขออย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ นอกจากจะขอรับเงินค่าทำขวัญที่ได้วางไว้ต่อศาลดังกล่าวแล้วเป็นการใช้หนี้กันเสร็จ

มาตรา ๓๗ ในเวลาก่อนที่ได้ใช้ค่าทำขวัญให้แก่ผู้สมควรได้รับหรือก่อนสิ้นกำหนดเวลาหกเดือนดังกล่าวมาในมาตราก่อน ถ้ามีข้อโต้แย้งกันด้วยเรื่องกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์ที่ต้องจัดซื้อนั้น หรือด้วยเรื่องเงินค่าทำขวัญว่าจะจ่ายหรือจะแบ่งปันกันประการใดก็ดี ให้กรรมการจัดซื้อที่ดินหรือกรมรถไฟแผ่นดินสุดแล้วแต่เรื่อง พยายามไกล่เกลี่ยผู้พิพาททุกฝ่ายให้ปรองดองตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญ

(๑) ถ้าตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญให้นำเงินเท่าจำนวนที่ตกลงนั้นวางต่อศาลหลวงเมื่อได้วางเงินดังนี้แล้ว ให้กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเข้าปกครองทรัพย์นั้นได้

(๒) ถ้าไม่ตกลงกันในจำนวนเงินค่าทำขวัญ ให้กรมรถไฟแผ่นดินแจ้งแก่ผู้พิพาทนั้นเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเด็ดขาดครั้งที่สุดว่าจะให้ราคาเป็นจำนวนเงินเท่าใด ถ้าผู้พิพาทไม่ยอมรับเอาราคานี้ภายในกำหนดเวลาสิบวัน นับตั้งแต่วันที่รับคำแจ้งความนั้นแล้ว กรมรถไฟแผ่นดินกับผู้พิพาทมีสิทธิที่จะเลือกตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละคน และถ้าอนุญาโตตุลาการทั้ง ๒ ฝ่ายไม่ปรองดองตกลงกันได้ให้อนุญาโตตุลาการนั้นเลือกตั้งผู้เป็นประธานคนหนึ่งเป็นผู้ชี้ขาดหรืออนุญาโตตุลาการนั้นจะร้องขอต่อศาลให้เลือกตั้งผู้เป็นประธานเพื่อชี้ขาดก็ได้ ตามบทแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น

ถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นภายหลังจากที่กรมรถไฟได้ใช้เงินค่าทำขวัญแก่ผู้สมควรได้รับนั้นแล้วก็ดี หรือ ภายหลังจากกำหนดเวลาหกเดือนดังกล่าวไว้ในมาตราก่อนนี้ก็ดี ท่านว่าผู้พิพาทนั้นจะฟ้องร้องได้แต่เฉพาะบุคคลผู้ซึ่งได้รับเงินค่าทำขวัญนั้นไป หรือผู้ที่ต้องชำระหนี้เป็นผู้รับเงินค่าทำขวัญตามที่วางไว้ต่อศาลเท่านั้น

มาตรา ๓๘ ถ้าว่าจำนวนเงิน ค่าทำขวัญจะต้องกำหนดโดยการตั้งอนุญาโตตุลาการในเวลาใดเวลาหนึ่ง เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้ร้องขอศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งอนุญาตให้กรมรถไฟแผ่นดินเข้าปกครองที่ดินหรือ อสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นนั้นได้แต่ท่านว่าในการเช่นนี้ ให้กรมรถไฟแผ่นดินวางเงินตามจำนวนที่ศาลจะเห็นว่าพอเพียงเพื่อ ใช้ค่าทำขวัญนั้นก่อน

มาตรา ๓๙ ถ้าว่าผู้สมควรจะได้เงินค่าทำขวัญไม่ยอมรับเงินค่าทำขวัญตามข้อตกลงสัญญาหรือตามคำสั่ง ชาติของอนุญาโตตุลาการ เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้นำจำนวนเงินค่าทำขวัญนั้นมาวางต่อศาลครบถ้วนแล้ว ท่านว่ากรม รถไฟแผ่นดินย่อมมีสิทธิที่จะเข้าปกครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นได้

มาตรา ๔๐ ถ้าว่าผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นไม่ยอมให้กรมรถไฟ แผ่นดินเข้าปกครองทรัพย์สินเหล่านั้นตามสิทธิที่ได้ให้ไว้โดยพระราชบัญญัตินี้ เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินได้ร้องขอ ท่านว่าศาลมี อำนาจที่จะออกคำสั่งบังคับขับไล่บุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในที่นั้นออกจากที่ได้ทันทีแต่ข้อนี้ไม่ขัดขวางต่อการที่ผู้เป็น เจ้าของหรือผู้ที่อยู่ในที่นั้นจะฟ้องร้องว่ากล่าวต่อภายหลัง

ส่วนที่ ๓

ว่าด้วยการก่อสร้าง การบำรุง และลักษณะจัดการงาน

มาตรา ๔๑ กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จำเป็นตามสมควรแก่การในเวลาใด เวลาหนึ่ง แต่ต้องอยู่ในข้อบังคับดังกล่าวไว้ต่อไปนี้กิจการที่ทำได้นั้นมีอาทิ คือ

(๑) ทำทางผ่านเสมอระดับหรือลอดใต้หรือข้ามที่ดิน ถนนใหญ่หน้อย ทางรถไฟ ทางรถราง แม่น้ำหรือ ลำคลอง และทำการก่อสร้างได้ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะสร้างขึ้นไว้แต่ชั่วคราวหรือว่าสร้างขึ้นไว้ตลอดกาลก็ดี

(๒) แกะหรือเปลี่ยนทางน้ำไหล ถนนหนทางใหญ่หน้อย หรือพูนดินให้สูงกว่าระดับ หรือขุดลดลงให้ต่ำ กว่าระดับ ทั้งนี้จะสร้างขึ้นแต่ชั่วคราวหรือสร้างขึ้นไว้ตลอดกาลก็ได้

(๓) วางท่อ หรือทำทางระบายน้ำผ่าน หรือลอดใต้ที่ดินที่อยู่ข้างเคียงกับรถไฟ เพื่อให้น้ำเข้ามาหรือให้ ออกไปจากรถไฟ

(๔) ปลุกหรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด เครื่องจักร เครื่องบอกอาณัติสัญญาณและอื่น ๆ ตามแต่จะเป็นการ สะดวก

มาตรา ๔๒ เมื่อทางรถไฟจะต้องผ่านข้ามทางหลวง ทางราษฎร์ หรือทางน้ำที่มีอยู่แต่เดิมกรรมรถไฟแผ่นดินจะต้องจัดการให้มีทางชั่วคราวขึ้น เพื่อให้ไปมาได้ในระหว่างเวลาที่กำลังทำการก่อสร้างอยู่นั้นตามแต่ที่จะจัดทำขึ้นได้และเมื่อได้ทำการก่อสร้างนั้นเสร็จแล้ว ต้องจัดการให้มีทางถาวรเพื่อให้ไปมาได้

มาตรา ๔๓ เมื่อทางรถไฟผ่านทางหลวง ทางราษฎร์ หรือทางน้ำโดยมีสะพานข้ามแล้วสะพานนั้นจะต้องสร้างให้สูงกว่าพื้นระดับทางหลวงหรือทางราษฎร์นั้นไม่น้อยกว่าสามเมตร หรือสูงกว่าระดับน้ำขึ้นสูงตามธรรมดาแห่งทางน้ำนั้นไม่น้อยกว่าสองเมตร

มาตรา ๔๔ เพื่อประโยชน์ในการสร้างทางรถไฟนั้น กรรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงย้าย คู ร่องน้ำ ท่อน้ำ หรือสายไฟฟ้า และมีอำนาจหรือถอนสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งกีดขวางต่อการก่อสร้างนั้นได้ แต่การเปลี่ยนแปลงหรือถอนนั้นต้องจัดทำไปในทางที่จะทำให้เกิดความเสียหายและทำความไม่สะดวกให้น้อยที่สุดตามแต่จะเป็นไปได้โดยพฤติการณ์ และทั้งต้องกระทำการนั้นอยู่ในความตรวจตราดูแลของบุคคลผู้ซึ่งจำหน่ายน้ำหรือไฟฟ้านั้น เมื่อได้แจ้งความให้บุคคลนั้น ๆ ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก่อนลงมือทำการ ถ้ามีการเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นเพราะเหตุนี้ กรรมรถไฟแผ่นดินต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายนั้น

มาตรา ๔๕ ภายในเวลาที่จำเป็นเพื่อการก่อสร้าง หรือเพื่อสร้างทางรถไฟให้แล้วเสร็จก็ดีหรือภายในเวลาที่ต้องจัดซ่อมทางรถไฟอย่างขนานใหญ่ก็ดี กรรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะสั่งให้เข้าปกครองที่ดินซึ่งติดต่อกับทางรถไฟนั้นได้ชั่วคราว (ยกเว้นแต่สิ่งปลูกสร้าง สวนที่ประดับประดาไว้ชม ถนนสวนปลูกต้นไม้ หรือสวนเพาะปลูก) เพื่อขุดเอาศิลา ดินสอพอง ทวาย กรวด ดิน หรือวัสดุสิ่งอื่นที่ใช้ในการก่อสร้างหรือการซ่อม หรือเพื่อทำความสะดวกในการก่อสร้างหรือการซ่อมทางรถไฟนั้น

เมื่อกรรมรถไฟแผ่นดินได้มีคำสั่งดังกล่าวมาแล้ว ให้ทำหนังสือจดบันทึกรายการละเอียดแห่งทรัพย์สินที่จะเข้ายึดถือปกครองนั้น แล้วให้เจ้าหน้าที่กรรมรถไฟแผ่นดินกับเจ้าของทรัพย์สินนั้นลงนามไว้เป็นสำคัญทั้งสองฝ่าย เพื่อเป็นหลักฐานในการที่จะคำนวณค่าเสียหายอันพึงเกิดขึ้นเนื่องแต่การที่กรรมรถไฟแผ่นดินได้เข้ายึดถือปกครองทรัพย์สินนั้น

เมื่อได้เลิกถอนการปกครองที่ชั่วคราวดังกล่าวมาแล้ว กรรมรถไฟแผ่นดินต้องใช้เงินค่าทำขวัญให้แก่เจ้าของทรัพย์สิน เพื่อทดแทนการเสียหายอันเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินนั้น

ถ้าการที่เข้าปกครองนั้น เป็นเวลานานเกินกว่าปีหนึ่งขึ้นไปก็ดี หรือการที่เข้าปกครองนับได้เกินกว่าห้าครั้งก็ดี เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิที่จะขอให้กรรมรถไฟแผ่นดินจัดซื้อที่นั้นได้ แต่ฝ่ายกรรมรถไฟแผ่นดินนั้นย่อมมีสิทธิเสมอที่จะจัดซื้อที่นั้นไว้ได้ในเวลาใดเวลาหนึ่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๔๖ เมื่อทางรถไฟได้ตัดผ่านไปบนที่ดินแห่งใดที่เป็นของเจ้าของเดียวกัน และทำให้ที่ดินนั้นขาดออกจากกันเป็นสองแปลง ท่านว่าเจ้าของที่ดินนั้นมีสิทธิที่จะเดินข้ามทางรถไฟจากที่แปลงหนึ่งไปยังอีกแปลงหนึ่งได้ เพื่อความจำเป็นที่จะต้องใช้หรือที่ได้มุ่งหมายว่าจะต้องใช้ที่ดินนั้นในขณะที่ที่ได้ขาดออกจากกัน แต่การที่จะเดินข้ามดังกล่าวนี้ต้องไม่เป็นการรบกวนหรือขัดขวางแก่การเดินรถไฟ และเมื่อผู้ที่เป็นเจ้าของได้แยกขายเป็นแปลง ๆ แล้ว สิทธิในทางเดินนั้นหาได้โอนไปยังผู้ซื้อด้วยไม่

มาตรา ๔๗ กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบในเรื่องความรำคาญที่ได้มีขึ้นชั่วคราวแก่บุคคลผู้ซึ่งอยู่ใกล้ที่ทำการก่อสร้างหรือที่ทำการบำรุงทางรถไฟ แต่ในเวลาที่ทำกรอันใดอันหนึ่งที่จำเป็นนั้น กรมรถไฟแผ่นดินต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่กรณีนั้น

มาตรา ๔๘ กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของทรัพย์สินที่อยู่ข้างเคียงในเรื่องความรำคาญ หรือการเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกิดแต่เสียงรบกวน ไฟ ประกายไฟ ความกระเทือนและเหตุอื่น ๆ ซึ่งเนื่องจากการที่รถไฟเดินไปมา เมื่อความรำคาญหรือการเสียหายนั้นย่อมต้องมีเป็นธรรมดาในการเดินรถไฟ และถึงแม้ว่าจะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่เหตุแล้ว ก็ไม่สามารถจะป้องกันได้

มาตรา ๔๙ กรมรถไฟแผ่นดินมีอำนาจที่จะเข้าทำสัญญากับผู้รับอนุญาตให้สร้างรถไฟเพื่อให้รถของฝ่ายหนึ่งเดินบนทางรถไฟของอีกฝ่ายหนึ่งได้

ส่วนที่ ๔

ว่าด้วยการบรรทุกส่ง

มาตรา ๕๐ ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบ ในการที่ผู้โดยสารต้องบาดเจ็บเสียหายก็ดี หรือว่าครุภาระ ห่อวัตถุ หรือสินค้า ซึ่งรับบรรทุกนั้นแตกหักสูญหายก็ดี หรือว่าการบรรทุกส่งนั้น ช้าไปก็ดี ท่านให้บังคับตามพระราชกำหนดกฎหมายส่วนแพ่ง ว่าด้วยการบรรทุกส่ง เว้นไว้แต่จะต้องด้วยบทมาตราดังจะกล่าวต่อไปในพระราชบัญญัตินี้ จึงให้ใช้บทมาตรานั้น ๆ บังคับ

มาตรา ๕๑ กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบในการที่ครุภาระ ห่อวัตถุ หรือสินค้าซึ่งบรรทุกส่งไป หรือมอบฝากไว้กับรถไฟนั้น แตกหักบุบสลายหรือว่าสูญหายไป เว้นไว้แต่พนักงานรถไฟจะได้รับของนั้นลงบัญชีประกันและได้ออกใบรับให้ไปเป็นสำคัญ

มาตรา ๕๒ เมื่อบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดนำห่อวัตถุหรือสินค้ามา เพื่อบรรทุกส่งไปโดยทางรถไฟพนักงานรถไฟผู้มีหน้าที่มีสิทธิที่จะขอให้เจ้าของหรือผู้ส่งของนั้นจกรายการละเอียดบอกจำนวนของน้ำหนักและชนิดห่อวัตถุ หรือสินค้าที่นำมาส่งนั้นเป็นลายลักษณ์อักษร และให้ลงชื่อกำกับไว้ด้วย ถ้าแม้ว่าไม่ยอมทำตามดังว่ามานี้ พนักงานรถไฟอาจปฏิเสธไม่ยอมรับไว้บรรทุกก็ได้

ผู้หนึ่งผู้ใดจงใจแสดงรายการสิ่งของอันเป็นความเท็จ ท่านว่ามีความผิดให้ปรับเป็นพินัยไม่เกินกว่า

๕๐๐ บาท

มาตรา ๕๓ กรมรถไฟแผ่นดินต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ในการที่ครุภาระ ห่อวัตถุหรือสินค้าซึ่งได้รับจดลงบัญชีประกันนั้นเป็นอันตรรายสูญหาย หรือว่าส่งเนิ่นช้าไป เว้นไว้แต่จะพิสูจน์ได้ว่าการที่สูญ หรือเสียหาย หรือเนิ่นช้านั้นเป็นด้วยพลาดิษฐ์ หรือเกิดแต่สภาพแห่งวัตถุนั้นเอง หรือเป็นด้วยการชำรุดที่มัดห่อวัตถุนั้น ๆ

มาตรา ๕๔ ถ้าบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดต้องการพาสัมภาระ ห่อวัตถุหรือสินค้าไปกับตัวก็ดี หรือว่ามอบส่งให้บรรทุกไปก็ดี หรือว่าฝากไว้ก็ดี แต่วัตถุเหล่านั้นเป็นของที่อันตรายหรือที่อุจาดลามกแล้วบุคคลผู้นั้นต้องแจ้งความบอกสภาพแห่งวัตถุนั้นแก่นายสถานีเป็นลายลักษณ์อักษร นายสถานีมีอำนาจที่จะไม่ยอมรับฝากหรือรับส่งบรรทุกวัตถุนั้นก็ได้ตามแต่จะเห็นเป็นการสมควร

ถ้าไม่ได้แจ้งความให้ทราบดังว่ามานั้นก็ดี หรือว่าไม่ได้ชี้ตงหมายบอกสภาพแห่งวัตถุนั้นๆ ไว้นอกห่อให้เห็นโดยแจ้งชัดก็ดี ท่านว่าพนักงานรถไฟคนใดคนหนึ่งยอมมีอำนาจที่จะงดส่งวัตถุนั้นเสียได้

ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าห่อใดห่อหนึ่งมีของที่เป็นอันตรายหรือที่อุจาดลามก ท่านว่าพนักงานรถไฟคนใดคนหนึ่งมีอำนาจที่จะเปิดห่อของนั้นออกตรวจดู เพื่อให้รู้ว่ามีของสิ่งใดอยู่ในห่อนั้นได้

บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไม่แจ้งความให้พนักงานรถไฟทราบ หรือไม่ยอมทำตามคำสั่งของพนักงานรถไฟ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทมาตรานี้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษให้ปรับเป็นพินัยไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท และถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นแก่วัตถุนั้นไซ้ ผู้นั้นยังจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอีกโสดหนึ่งต่างหาก

มาตรา ๕๕ ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าครุภาระ ห่อวัตถุ หรือสินค้าอันได้จดลงบัญชีประกันบรรทุกส่งไปหรือฝากไว้เป็นอันตรายสูญหายนั้น มีเขตจำกัดเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าห่อละ ๑๐๐ บาท เว้นไว้แต่

(๑) ผู้ส่งหรือฝากของนั้นจะได้แจ้งจำนวน ราคา และบอกสภาพแห่งของที่มีอยู่ในห่อนั้นและ

(๒) ได้เสียค่าประกันพิเศษเพิ่มขึ้น ตามอัตราค่าประกันให้แก่พนักงานรถไฟผู้มีหน้าที่พนักงานรถไฟนั้น มีสิทธิที่จะสอบสวนตรวจตราดูตามที่เห็นสมควร เพื่อให้รู้แน่ว่าในห่อนั้นมีสิ่งของตรงตามที่ได้ระบุไว้หรือไม่

มาตรา ๕๖ ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ราคาสัตว์ที่บรรทุกส่งไปเป็นอันตรายสูญหายนั้น มีเขตจำกัดดังนี้ คือ

ค่าช้างเชือกหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท

ค่าม้าตัวหนึ่งไม่เกินกว่า ๑๐๐ บาท

ค่าลา ล่อ หรือปลูสัตว์ชนิดที่มีเขาตัวหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐ บาท

ค่าแพะ แกะ สุกร สุนัข หรือสัตว์ชนิดอื่นตัวหนึ่งไม่เกินกว่า ๒๐ บาท

เว้นไว้แต่ผู้ส่งจะได้แจ้งความเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทราบในขณะที่น่ามาส่งนั้นว่ามีราคาสูงกว่าอัตราที่วางไว้ข้างบนนี้ และทั้งได้เสียค่าประกันพิเศษเพิ่มขึ้นตามอัตราค่าประกันนั้นด้วย

แต่ทั้งนี้ถ้าว่าสัตว์เหล่านั้นเป็นอันตรายหรือสูญหายไปด้วยเหตุอื่น นอกจากที่เป็นความผิดของพนักงานรถไฟแล้ว ท่านว่ากรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบเลย

มาตรา ๕๗ ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ค่ารถ ล้อเลื่อนที่บรรทุกส่งไปเป็นอันตราয়สูญหายนั้น มีเขตจำกัดดังนี้ คือ

ค่ารถจักรสำหรับลากหรือรถยนต์คันหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท

ค่ารถ เกวียน หรือรถบรรทุกของคันหนึ่งไม่เกินกว่า ๒๕๐ บาท

ค่ารถจักรยานยนต์สองล้อหรือสามล้อคันหนึ่งไม่เกินกว่า ๕๐ บาท

ค่ารถ ล้อเลื่อนอย่างอื่นคันหนึ่งไม่เกินกว่า ๑๐ บาท

เว้นไว้แต่ผู้ส่งจะได้แจ้งความให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรในขณะที่น่ามาส่งยังรถไฟนั้นว่ารถ ล้อเลื่อนนั้นมีราคาสูงกว่าอัตราที่ได้วางไว้ข้างบนนี้ และทั้งได้เสียค่าประกันพิเศษเพิ่มขึ้นตามอัตราค่าประกันนั้นด้วย

มาตรา ๕๘ เมื่อใดกรมรถไฟแผ่นดินจะต้องใช้ราคาของที่ได้สูญหรือเสียหายไปโดยที่ผู้ส่งของได้ระบุแจ้งราคาไว้แล้ว ท่านให้ถือว่า การที่ระบุแจ้งราคาไว้เป็นแต่เพียงข้อสันนิษฐานว่าของสิ่งนั้นคงมีราคาตามที่ได้ระบุแจ้งไว้จริง แต่ทั้งนี้ห้ามมิให้คิดค่าเสียหายให้เกินกว่ากำหนดราคาตามที่ได้ระบุแจ้งไว้

มาตรา ๕๙ ข้อที่กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายนั้น ท่านว่าสิ้นอายุหมดลงตามกำหนดวันดังนี้ คือ

ถ้าเป็นครุภาระ หรือห่อวัตถุ เมื่อครบกำหนดสองวัน นับแต่วันรุ่งขึ้นจากวันที่ของได้มาถึงสถานที่ที่จัดส่งไปนั้น

ถ้าเป็นสินค้า เมื่อครบกำหนดสองวันนับแต่วันรุ่งขึ้นจากวันที่กรมรถไฟแผ่นดินจะได้แจ้งความให้ผู้ที่จะรับของนั้นทราบ

ถ้าว่าไม่มีผู้ใดมารับครุภาระ ห่อวัตถุ หรือสินค้าภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนั้น ท่านให้เก็บของเหล่านี้รักษาไว้ในคลังสินค้า แต่กรมรถไฟแผ่นดินไม่ต้องรับผิดชอบในการที่ของเป็นอันตราয়สูญหรือเสียหายไป เว้นไว้แต่จะเป็นเพราะความผิดของกรมรถไฟแผ่นดิน หรือเป็นเพราะความผิดของพนักงานในกรรมนั้น

มาตรา ๖๐ เมื่อผู้ที่จะรับของนั้นได้รับของที่บรรทุกนั้นไว้ โดยไม่มีข้อโต้แย้งเป็นลายลักษณ์อักษรในขณะที่ได้รับของนั้นแล้ว ท่านว่าจะเรียกร้องขอค่าเสียหายที่ของสูญหรือเสียไป หรือที่บรรทุกส่งเงินเข้าไปนั้นมิได้เลย

มาตรา ๖๑ ข้อความที่เขียนไว้ในใบรับของ ใบส่งของ หรือใบสำคัญอย่างอื่นที่กรมรถไฟแผ่นดินทำให้แก่ผู้ส่งของ เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของกรมรถไฟแผ่นดินนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะใช้ไม่ได้ตามกฎหมาย เว้นไว้แต่ผู้ส่งของนั้นจะได้ตกลงยินยอมตามข้อความที่ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้นโดยแจ้งชัด

มาตรา ๖๒ กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะยึดของที่บรรทุกนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับใช้ค่าระวางบรรทุกและค่าที่ต้องใช้อย่างอื่นให้ครบถ้วน

มาตรา ๖๓ ถ้าหาตัวผู้ที่จะรับของนั้นไม่พบ กรมรถไฟแผ่นดินต้องแจ้งความไปให้ผู้ส่งของนั้นทราบโดยหนังสือส่งลงทะเบียนกรมไปรษณีย์ เพื่อขอให้บอกมาว่าจะให้จัดส่งของนั้น ณ ที่ใด และขอให้จัดการใช้ค่าระวางบรรทุก และค่าที่ต้องเสียอย่างอื่นภายในกำหนดเวลา ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น

ถ้าผู้ส่งของละเลยไม่ทำตามคำแจ้งความนั้นไซ้ ท่านว่ากรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเอาของนั้นออกขายทอดตลาดได้

มาตรา ๖๔ ถ้าว่าผู้ที่จะรับของไม่มารับของที่บรรทุกนั้นไป หรือไม่ใช้ค่าระวางบรรทุกและค่าที่ต้องเสียอย่างอื่นที่จำเป็นต่องใช้นั้น กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะแจ้งความไปยังผู้ที่จะรับของนั้นโดยหนังสือส่งลงทะเบียนกรมไปรษณีย์ขอให้ใช้ค่าระวางบรรทุก และค่าที่ต้องใช้อย่างอื่น และให้มารับของนั้นไปภายในเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันที่รับคำแจ้งความนั้น

ในเวลาเดียวกันนั้นให้กรมรถไฟแผ่นดินแจ้งความบอกไปยังผู้ส่งของโดยหนังสือส่งลงทะเบียนกรมไปรษณีย์ด้วย

ถ้าผู้ที่จะรับหรือผู้ส่งของละเลยไม่ทำตามคำแจ้งความนั้นไซ้ ท่านว่ากรมรถไฟแผ่นดินย่อมมีสิทธิที่จะเอาของนั้นออกขายทอดตลาดได้

มาตรา ๖๕ ตามข้อความที่บังคับไว้ในสองมาตราข้างบนนี้ ถ้าของที่บรรทุกนั้นเป็นของที่เก็บไว้นานไม่ได้อาจเสียไปแล้ว กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะเอาของนั้นออกขายทอดตลาดโดยไม่ต้องแจ้งความให้ผู้หนึ่งผู้ใดทราบก่อนก็ได้

ส่วนของที่มีชีวิตนั้น เมื่อได้แจ้งความบอกให้ทราบว่าของได้มาถึงแล้วล่วงหน้าไป ๗ วันให้เอาของออกขายทอดตลาดได้

มาตรา ๖๖ เมื่อได้เอาของออกขายทอดตลาด หักค่าใช้จ่ายในการขายออกแล้วเหลือเงินเป็นจำนวนเท่าใด ให้กรมรถไฟแผ่นดินหักใช้ค่าระวางบรรทุก และค่าที่ต้องใช้อย่างอื่นอันเกี่ยวกับสัญญาบรรทุกส่งนั้น ถ้ามีเงินเหลืออยู่อีก จึงให้มอบให้แก่ผู้ที่สมควรจะได้รับนั้นไปมาตรา ๖๗ เงินค่าโดยสารหรือค่าระวางบรรทุกที่ได้ใช้ให้เป็นค่าโดยสารหรือค่าส่งครุภาระ ห่อวัตถุ หรือสินค้านั้น ให้พึงสันนิษฐานว่ากรมรถไฟแผ่นดินได้รับไว้โดยมีข้อไข่ว่า ถ้ามีที่สำหรับให้โดยสารหรือบรรทุกได้ในขบวนรถนั้น

ถ้าหากว่าในรถไฟไม่มีที่พอสำหรับผู้โดยสารทั้งหมด หรือสำหรับบรรทุกครุภาระ ห่อวัตถุหรือสินค้าทั้งหมด ท่านว่าผู้โดยสารที่ได้ซื้อตั๋วไปทางไกลที่สุดมีสิทธิที่จะได้โดยสารไปก่อนผู้อื่นและถ้ามีผู้โดยสารซื้อตั๋วไปทางไกลเท่ากันหลายคน ผู้ที่ซื้อตั๋วได้ก่อนก็ควรได้ไปก่อนตามลำดับเลขที่รับตั๋วก่อนและหลังนั้น ข้อบังคับนี้ให้ใช้ได้ตลอดไปถึงการรับบรรทุกครุภาระ ห่อวัตถุ และสินค้าด้วย

แต่ทั้งนี้ท่านว่านายและพลทหารและข้าราชการพลเรือนที่โดยสารไปในหน้าที่ราชการของรัฐบาลนั้นควรจะได้รับเลือกให้ไปได้ก่อนผู้อื่น

มาตรา ๖๘³ ผู้หนึ่งผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องขอเงินค่าโดยสาร ค่าบรรทุก หรือค่ารับฝากครุภาระ ห่อ วัตถุ หรือสินค้าที่อ้างว่าได้เสียหายเกินอัตรานั้นคืน เว้นไว้แต่จะได้อื่นคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรขอเงินที่เกินคืนจากกรมรถไฟแผ่นดินภายในกำหนด ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้ออกตัวโดยสารหรือวันที่ส่งมอบของนั้น ๆ

มาตรา ๖๙ กรมรถไฟแผ่นดินมีสิทธิที่จะรับส่งจดหมาย หรือห่อวัตถุสำหรับกิจการของรถไฟ หรือจดหมายบัญชีของ หรือใบรับสำหรับลูกค้ารถไฟ

มาตรา ๗๐ ใบเบิกทางซึ่งออกให้ผู้หนึ่งผู้ใดโดยสายรถไฟโดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารตลอดกาลหรือชั่วเที่ยวหนึ่งเป็นพิเศษนั้น ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินหรือผู้แทนจะต้องลงชื่อกำกับไว้จึงจะใช้ได้ มิฉะนั้นอย่าให้ถือว่าใบเบิกทางนั้นใช้ได้เลย

ส่วนที่ ๕

ว่าด้วยความปราศภัยแห่งประชาชน

มาตรา ๗๑ เมื่อเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อรักษาความปราศภัยแห่งประชาชน ให้ขุดคู หรือปลูกต้นไม้เป็นรั้ว หรือกันรั้ว หรือซึ่งลวดกันทั้งสองข้างทางรถไฟ

มาตรา ๗๒ เมื่อทางรถไฟผ่านข้ามถนนสำคัญเสมอระดับ ให้วางรางคู่กำกับเพื่อให้มีช่องพอครีบล้อรถผ่านไปมาได้ กับให้ทำประตู หรือซึ่งไซ หรือทำราวกันขวางถนนหรือทางนั้น ๆ ตามเห็นสมควรแก่การ

มาตรา ๗๓ เมื่อถนนที่ต้องผ่านข้ามไปนั้นไม่สู้สำคัญพอถึงกับต้องทำประตูกันแล้ว ให้พนักงานขับรถจักรเปิดหวีดก่อนที่รถจะผ่านข้ามถนนนั้น กับให้ทำเครื่องหมายสัญญาณอย่างถาวรปักไว้ให้เห็นแจ้งบนทางและถนนนั้น เพื่อให้พนักงานขับรถจักรและประชาชนรู้ตัวก่อนภายในเวลาอันสมควรว่าเข้ามาใกล้ทางรถไฟที่ผ่านข้ามถนน

มาตรา ๗๔ ภายในระยะสี่เมตรวัดจากศูนย์กลางทางรถไฟออกมา ห้ามมิให้ปลูกสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด เว้นไว้แต่จะเป็นการจำเป็นเพื่อการเดินรถ

มาตรา ๗๕ ผู้เป็นเจ้าของต้นไม้รั้วหรือต้นไม้ชนิดอื่นที่อยู่ริมเขตทางรถไฟ มีหน้าที่จำต้องตัดหรือรานกิ่งไม้หรือโคนต้นไม้เหล่านั้นลงเป็นครั้งคราว ตามแต่ชายข้างบำรุงทางในเขตนั้นจะสั่ง เพื่อมิให้เกิดกั้นกำบังเครื่องอาณัติสัญญาณตามทาง หรือเพื่อมิให้เกิดอันตรายขัดขวางต่อการเดินรถ

ถ้าผู้เป็นเจ้าของต้นไม้คนใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายช่างบำรุงทางดังว่ามานี้ นายช่างบำรุงทางมีอำนาจที่จะจัดการให้ตัดรานกิ่งหรือโคนต้นไม้เหล่านั้นเสีย แล้วคิดเอาเงินค่าใช้จ่ายในการนี้แก่เจ้าของนั้นก็ได้

³มาตรา 68 แก้ไขโดยมาตรา3 แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช

มาตรา ๗๖ ในขบวนรถโดยสารทุกขบวนที่ต้องเดินเกินกว่า ๒๐ กิโลเมตร โดยไม่หยุดนั้น กรมรถไฟแผ่นดินต้องจัดให้มีเครื่องอาณัติสัญญาณติดประจำไว้เพื่อบอกเหตุได้ในระหว่างคนโดยสารกับพนักงานกำกับรถ เครื่องอาณัติสัญญาณนี้ต้องรักษาไว้ให้ใช้ได้ตลอดเวลาไปด้วย

มาตรา ๗๗ ถ้าปรากฏว่าผู้โดยสารคนหนึ่งคนใดเป็นโรคติดต่อซึ่งอาจมีจำแนกไว้ในกฎข้อบังคับ ให้นายสถานีจัดแยกผู้หนึ่งคนไว้เสียห้องหนึ่งเป็นพิเศษเพื่อมิให้ปะปนกับผู้อื่น แล้วโทรเลขบอกไปยังสถานีที่ผู้หนึ่งจะลงและสถานีปลายทาง เพื่อกำชับห้ามมิให้ผู้โดยสารอื่นเข้าไปในห้องนั้นจนกว่าจะได้จัดชำระล้างเชื้อโรคให้หมดสิ้นเมื่อรถไปถึง

มาตรา ๗๘ ผู้ใดกระทำความผิดดังกล่าวไว้ในมาตรา ๗๙ จนถึงและรวมทั้งมาตรา ๘๙ ให้ลงโทษฐานลหุโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เว้นไว้แต่การกระทำเช่นนั้นประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้แล้ว

มาตรา ๗๙ ผู้ใดกระทำการโดยเจตนาขัดขวางพนักงานรถไฟในเวลาทำการตามหน้าที่ก็ดีหรือทำการขัดขวางผู้มีหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายในการสอบวัด ก่อสร้างหรือบำรุงทางรถไฟก็ดี หรือถอนหมุดหรือหลักที่ปักไว้ในดินเพื่อกิจการดังว่านั้นก็ดี หรือลบเลือนทำลายเครื่องหมายใด ๆ ที่ทำไว้สำหรับกิจการนั้น ๆ ก็ดี ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๘๐ ผู้ใดมิได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย บังอาจขุดชนดิน ทลาย ศิลา หลุมต้นไม้หรือสิ่งใด ๆ ไปจากมูลดิน คู สะพาน ทางระบายน้ำ กำแพงเขื่อน หรือทางถาวรของรถไฟ หรือภายในบริเวณรถไฟ ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษต้องระวางโทษชั้น ๓

มาตรา ๘๑ ผู้ใดรื้อถอน ทำลาย เคลื่อนเอาไปจากที่หรือทำให้เป็นอันตรายเสียหายแก่รั้วต้นไม้ รั้วกันเขต รั้วลวด เสาเครื่องหมายอาณัติสัญญาณ เครื่องจักร วัตถุอัดหมอน รางเหล็ก หมอนหรือสิ่งของชนิดใด ๆ ที่เก็บรักษาไว้ใช้ตามทางรถไฟนั้น ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๘๒ ผู้ใดมิได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมายบังอาจเปลี่ยนทางน้ำ หรือวางน้ำด้วยเจตนา หรือทำทำนบกั้นคูหรือทางระบายน้ำได้สะพาน หรือปล่อยขยะมูลฝอยสิ่งโสโครกจากที่ทำการเหมืองแร่ให้ไหลมากีดขวาง หรือทำการอย่างอื่นให้กีดขวางแก่ทางน้ำ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดเสียหายแก่ทางรถไฟ ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๓

มาตรา ๘๓ เมื่อเจ้าของที่ดินหรือผู้ที่อยู่ในที่ดินคนใดประสงค์จะตัดโค่นต้นไม้ หรือแผ้วถางป่าที่ติดต่อกับทางรถไฟก็ดี หรือที่มีสายโทรเลขโทรศัพทซึ่งผ่านข้ามไปก็ดี ผู้หนึ่งต้องแจ้งความประสงค์นั้นให้นายช่างบำรุงทางประจำเขตนั้นทราบล่วงหน้าก่อน ๗ วัน และผู้หนึ่งจำต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควรในเมื่อทำการนั้น ๆ ตามแต่นายช่างบำรุงทางจะสั่ง เพื่อรักษาทางรถไฟมิให้เป็นอันตราย

ผู้ใดมิได้แจ้งความให้นายช่างบำรุงทางทราบล่วงหน้าก็ดี หรือมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของนายช่างบำรุงทางก็ดี โคนต้นไม้ลงหรือถางป่าอันเป็นเหตุที่อาจเกิดอันตรายแก่รถไฟที่ผ่านไปมา หรืออาจทำให้เกิดเสียหายต่อสายโทรเลขโทรศัพท์ เครื่องอาณัติสัญญาณ หรือทาง ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๓

มาตรา ๘๔ ผู้ใดบังอาจเข้าไปในที่ดินรถไฟ นอกเขตที่ที่อนุญาตให้ประชาชนเข้าออกได้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๑

มาตรา ๘๕ ผู้ใดขับรถ หรือล้อเลื่อนอย่างอื่น หรือไล่ต้อนสัตว์ข้ามหรือไปตามทางรถไฟเว้นไว้แต่ตามเวลาที่ที่กำหนดให้ไว้ก็ดี หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอันสมควรของพนักงานรถไฟก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๑

ผู้ใดมีหน้าที่รับผิดชอบในการเลี้ยงรักษาปศุสัตว์ ปล่อยให้สัตว์เที่ยวไปในที่ดินรถไฟ ให้ปรับเป็นพินัยไม่เกินกว่าตัวละ ๒ บาท

พนักงานรถไฟมีอำนาจนำหรือไล่ต้อนสัตว์นั้นไปยังโรงพักตำรวจที่ใกล้ที่สุด แล้วมอบให้รักษาไว้จนกว่าจะได้รับเงินค่าปรับและค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงรักษานั้นได้

มาตรา ๘๖ ผู้ใดขว้างปาท่อนไม้ ก้อนศิลาหรือสิ่งอื่น ๆ ไปที่ขบวนรถไฟก็ดี หรือผ่านข้ามไปก็ดี หรือขว้างปาจากรถไฟก็ดี ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ที่อยู่ในรถจักร รถลำเลียง รถคนโดยสารหรือรถบรรทุก หรือต่อผู้ยืนอยู่หรือเดินไปตามทางรถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๔

มาตรา ๘๗ ผู้ใดทำให้รถ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรหรือสิ่งใด ๆ อันเป็นทรัพย์สินสมบัติของรถไฟเสียหายหรือชำรุด ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๑

มาตรา ๘๘ พนักงานรถไฟคนใดเสพสุราจนมีเมามัวในเวลาทำการตามหน้าที่บนรถไฟหรือทำกิจการอื่นของรถไฟก็ดี หรือละเลยไม่ทำการตามหน้าที่โดยความประมาทก็ดี หรือกระทำการนั้นด้วยอาการอื่นไม่สมควรก็ดี ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษต้องระวางโทษชั้น ๒

ถ้ากิจการดังกล่าวมานี้ เมื่อละเลยเสียไม่กระทำ หรือกระทำโดยความประมาทอาจเป็นเหตุให้เกิดภัยอันตรายแก่ผู้โดยสารหรือผู้ที่อยู่ในที่ดินรถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๔

ถ้าว่าเป็นด้วยความประมาทอย่างอุกฤษฏ์ จนเกิดอุบัติเหตุทำให้บุคคลตายหรือบาดเจ็บ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๕๒ หรือมาตรา ๒๕๙

มาตรา ๘๙ ผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนกฎข้อบังคับซึ่งผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินตั้งขึ้นไว้ในข้อต่อไปนี้ คือ

(๑) ว่าด้วยการขึ้นรถหรือเข้าไปในสถานีต้องมีตั๋วหรือใบเบิกทางให้โดยสารได้เที่ยวใดหรือในห้องใดและ

ชั้นใด

(๒) ว่าด้วยการโอนตัวหรือใบเบิกทางให้ผู้อื่นโดยมิชอบ

(๓) ว่าด้วยการส่งตัวหรือใบเบิกทางให้ตรวจหรือส่งมอบให้แก่พนักงานรถไฟ การเปลี่ยนแปลงชุดแก้ตัวหรือใบเบิกทางโดยเจตนา

(๔) ว่าด้วยการพาอาวุธปืนหรือกระสุนดินดำไปในรถไฟ

(๕) ว่าด้วยการทำความรำคาญหรือกระทำการลามกหรืออื่น ๆ

(๖) ว่าด้วยการขึ้นรถเมื่อรถกำลังเดิน หรือขึ้นในที่ที่ไม่ใช่ทางขึ้น หรือเข้าไปอยู่ในที่ห้าม

(๗) ว่าด้วยการห้ามมิให้สูบบุหรี่

(๘) ว่าด้วยการใช้เครื่องหมายบอกเหตุอันตรายในเวลาที่ไม่ใช่เหตุการณ์

(๙) ว่าด้วยการนำสัมภาระ หรือสัตว์เข้าไปในรถโดยสารโดยที่พนักงานรถไฟไม่ยอมรับว่าเป็นหัตถภาระหรือเป็นของผู้อื่นรั้งเกี่ยวเพราะไม่สะอาดหรืออาจเป็นอันตรายหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบเรียบร้อย ฯลฯ

และกฎข้อบังคับอื่น ๆ ที่ตั้งขึ้นไว้ว่าด้วยความปราศรัย ความผาสุกและความเรียบร้อยของประชาชนในระหว่างเวลาเดินทางอยู่ในรถหรือในที่ดินรถไฟ ท่านว่ามันมีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๙๐ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ก็ดี หรือกฎข้อบังคับที่ว่าด้วยความปราศรัยแห่งประชาชนและการเดินรถก็ดี หรือไม่ทำตามคำสั่งของพนักงานรถไฟผู้มีอำนาจที่จะออกคำสั่งได้ตามกฎหมายหรือตามกฎข้อบังคับนั้นก็ดี หรือกระทำการลามกหรือแสดงกิริยาชั่วร้ายอย่างใด ๆ ก็ดี ผู้นั้นอาจถูกขับไล่ออกจากรถไฟ หรือที่เดินรถไฟโดยมิต้องคิดค่าทำขวัญให้เลย

มาตรา ๙๑ เมื่อผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษเพียงแต่ปรับเป็นพินัยสถานเดียว อาณาบาลรถไฟมีอำนาจประณิษระนอมยอมความได้ทันที โดยยอมรับเบี่ยงปรับตามอัตราอย่างสูงที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ แล้วออกใบเสร็จให้เป็นสำคัญ ส่วนเงินพินัยที่เก็บได้นั้นให้กรมรถไฟแผ่นดินทำบัญชีส่งไปยังกระทรวงยุติธรรม

มาตรา ๙๒ ห้ามมิให้จับกุมพนักงานซึ่งกำลังทำการของรถไฟอยู่ตามหน้าที่อันเกี่ยวกับการเดินรถโดยตรง (ซึ่งถ้าไม่มีพนักงานผู้นั้นกำกับการอยู่แล้วอาจเกิดภัยอันตรายแก่ประชาชน) เว้นไว้แต่จะได้แจ้งความให้หัวหน้าของพนักงานผู้นั้นทราบก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงให้จับกุมผู้นั้นได้

มาตรา ๙๓ เมื่อผู้ใดกระทำความผิดขึ้นในรถไฟเป็นเหตุให้บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตายหรือต้องบาดเจ็บสาหัส ให้อาณาบาลรถไฟแจ้งเหตุการณ์นั้นแก่พนักงานอัยการที่อยู่ใกล้ที่สุด หรือกรรมการอำเภอ หรือ นายตำรวจภูธรโดยพลัน

มาตรา ๙๔ ถ้ามีอุบัติเหตุเกิดขึ้นทำให้บุคคลบาดเจ็บสาหัส หรือ ถึงแก่ความตายก็ดีหรือเมื่อรถไฟโดนกันโดยรถขบวนหนึ่งเป็นรถคนโดยสารก็ดี หรือเมื่อรถคนโดยสารทั้งขบวนหรือตอนใดตอนหนึ่งตกลงก็ดี ให้อาณาบาลรถไฟแจ้งความออกไปให้ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินทราบ พร้อมกับรายงานการเสียหายและข้อที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นนับโดยพลัน

ถ้ามีผู้บาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ความตายก็ดี หรือเมื่อมีเหตุสงสัยว่าจะมีคนร้ายทำให้อุปกรณ์ไฟฟ้า
ให้อาณบาลรถไฟส่งค่าแรงความอย่างเดียวกันนั้นไปยังอัยการในท้องที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นให้ทราบด้วย

ภาคที่ ๒

ว่าด้วยรถไฟราษฎร์

ส่วนที่ ๖

ว่าด้วยรถไฟผู้รับอนุญาต

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยการให้อนุญาต

มาตรา ๙๕ ห้ามมิให้สร้างรถไฟราษฎร์ขึ้นในพระราชอาณาจักร เว้นไว้แต่จะได้มีประกาศพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตเป็นพิเศษ

พระบรมราชานุญาตนั้นจะพระราชทานให้แต่เฉพาะเพื่อสร้างทางรถไฟแยกไปจากทางรถไฟแผ่นดิน
หรือรถไฟหัตถกรรมก็ได้ การประกอบใจความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตก็ดี หรือการที่จะปฏิบัติตามพระ
บรมราชานุญาตนั้นก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชกำหนดกฎหมายแห่งพระราชอาณาจักนี้ทั้งสิ้น

มาตรา ๙๖ เมื่อบุคคลหรือบริษัทใดมีความประสงค์จะขออนุญาตสร้างทางรถไฟ ให้ยื่นเรื่องราวแสดง
ความประสงค์นั้นต่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน

เรื่องราวนั้นให้เสนอต่อสภากรรมการรถไฟ เมื่อสภากรรมการเห็นสมควรจะเรียกร้องให้ยื่นรายละเอียด
เพิ่มเติมอีกก็ได้ แล้วจะได้นำเรื่องราวนั้นยื่นต่อรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวส่วนการที่จะให้อนุญาตหรือไม่
สุดแล้วแต่จะเห็นเป็นการสมควร

มาตรา ๙๗ ก่อนที่จะยื่นเรื่องราวขอรับอนุญาตนั้น จะยื่นเรื่องราวขึ้นต้นขึ้นมาตามระเบียบอย่าง
เดียวกัน เพื่อขออนุญาตตรวจจริงวัดพื้นที่ที่จะสร้างทางรถไฟนั้นเสียขั้นหนึ่งก่อนก็ได้

มาตรา ๙๘ ในเรื่องราวขออนุญาตนั้นต้องแสดงรายการละเอียดที่จำเป็นอันเกี่ยวกับการรถไฟที่คิดจะ
สร้างขึ้น และทั้งต้องแสดงฐานะสินทรัพย์ของผู้ยื่นเรื่องราว กับให้ส่งแบบและงบประมาณการก่อสร้างและแผนที่แสดงเขตที่
ต้องการมาพร้อมกับเรื่องราวอีกด้วย

มาตรา ๙๙ ในเวลาที่ยื่นเรื่องราวนั้น ผู้ยื่นเรื่องราวต้องลงแจ้งความในหนังสือพิมพ์รายวันให้ชน
ทั้งหลายทราบว่าได้ยื่นเรื่องราวไว้ กับให้มอบแบบการก่อสร้างและแผนที่แสดงเขตที่ดินโดยชัดเจน ทั้งบอกถึงประเภทการ
งานและความสำคัญของการที่จะทำนั้นไว้ ณ ที่ว่าการฝ่ายปกครองในท้องที่ที่รถไฟจะผ่านไปในด้วย

ภายในกำหนดเวลา ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่ได้มอบหมายแบบการก่อสร้างและแผนที่ไว้ต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองดังกล่าวนั้นเป็นต้นไป ผู้มีส่วนได้และเสียจะขอตรวจดูหนังสือสำคัญเหล่านั้นหรือขอคัดสำเนาไป และจะทำเรื่องราวขัดข้องยื่นต่อสภากรรมการรถไฟก็ได้

มาตรา ๑๐๐ สภากรรมการรถไฟต้องสืบสวนตรวจดูรายการก่อสร้างที่ส่งมาพร้อมกับเรื่องรายนั้นได้ตามวิธีที่จะเห็นเป็นการสมควร ถ้ามีผู้ยื่นเรื่องราวขัดข้องต่อการนั้น ก็ให้สภากรรมการรถไฟตรวจพิเคราะห์ข้อขัดข้องนั้นด้วย

มาตรา ๑๐๑ ในระหว่างเวลาก่อสร้างทางรถไฟก็ดี หรือเมื่อได้เปิดให้รถเดินแล้วก็ถ้าผู้รับอนุญาตเห็นเป็นการจำเป็นต้องขยายทางรถไฟต่อออกไปอีก ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตเพิ่มเติมตามระเบียบเดิม

ส่วนการที่จะโอนอำนาจสร้างรถไฟนั้น ก็ให้ขออนุญาตก่อนตามระเบียบอย่างเดียวกัน

มาตรา ๑๐๒ ถ้าผู้รับอนุญาต

(๑) เป็นคนล้มละลาย หรือ

(๒) หยุดไม่เดินรถตลอดทั้งสายหรือแต่ตอนหนึ่งตอนใดเกินกว่า ๖ เดือน เว้นแต่เมื่อมีพลาคติภัยเกิดขึ้น หรือ

(๓) ไม่ปฏิบัติตามความข้อใดข้อหนึ่งที่กล่าวไว้ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาต หรือไม่ทำการที่จำเป็นเพื่อป้องกันภัยอันตรายแก่ประชาชน หรือ

(๔) ละเลยไม่ทำตามพระราชกำหนดกฎหมายอันเกี่ยวแก่รัฐประศาสนโยบาย หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่ประชาชน

ให้เรียกใบอนุญาตคืน แล้วให้ผู้บังคับบัญชาการรถไฟแผ่นดินนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอถอนอนุญาตนั้นเสียได้

มาตรา ๑๐๓ ถ้ารัฐบาลมีความประสงค์จะเข้าปกครองยึดถือรถไฟสายใดก่อนสิ้นกำหนดอนุญาต รัฐบาลมีอำนาจที่จะเข้ายึดถือได้ในเวลาและตามข้อความดังกล่าวไว้ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้น ถ้าและในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตมิได้กล่าวความข้อนี้ไว้ รัฐบาลมีอำนาจเข้ายึดถือปกครองรถไฟได้ในเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังจากที่ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตล่วงแล้ว ๒๐ ปี

มาตรา ๑๐๔ ในเมื่อรัฐบาลเข้ายึดถือปกครองรถไฟก่อนสิ้นกำหนดอนุญาตก็ดี หรือเมื่อสิ้นกำหนดแล้วก็ดี ให้เข้ายึดถือปกครองบรรดาสสิ่งปลูกสร้าง รถ เครื่องจักร พัสตุและวัตถุอย่างอื่นด้วย

ส่วนที่ดินนั้นให้คิดเงินค่าทำขวัญให้ไม่เกินกว่าราคาของผู้รับอนุญาตได้ซื้อไว้

เมื่อถึงวันสิ้นกำหนดอนุญาตก็ดี หรือเมื่อได้ถอนอนุญาตเสียก็ดี ถ้ารัฐบาลไม่ได้แจ้งความประสงค์ที่จะเข้ายึดถือปกครองรถไฟนั้นให้ทราบแล้ว ผู้รับอนุญาตมีสิทธิที่จะขายที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือเครื่องใช้ของรถไฟได้ตามแต่จะเห็นควร

หมวดที่ ๒

ว่าด้วยการกำกับตรวจตราของรัฐบาล

มาตรา ๑๐๕ บรรดารถไฟที่ผู้รับอนุญาตได้สร้างหรือจัดการนั้น ให้อยู่ในความกำกับตรวจตราดูแลของกรมรถไฟแผ่นดินดังที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ และตามข้อความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้นด้วย

มาตรา ๑๐๖⁴ (ยกเลิก)

มาตรา ๑๐๗ สภากรรมการรถไฟมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ออกความเห็นในเมื่อมีผู้ยื่นเรื่องขออนุญาตสร้างรถไฟ

(๒) ตรวจดูข้อความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อนที่จะพระราชทานกับออกความเห็นแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อความนั้นที่จำเป็นตามแต่จะคิดเห็นว่าเป็นการสมควร

(๓) กำกับตรวจตราดูแลการก่อสร้างรถไฟ เพื่อให้ทราบว่าผู้รับอนุญาตจะได้กระทำผิดต่อข้อความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้นหรือไม่

(๔) เมื่อผู้รับอนุญาตแจ้งมาให้ทราบว่าการก่อสร้างรถไฟสำเร็จบริบูรณ์แล้ว ก่อนเปิดทางให้รถเดิน ให้ออกความเห็นว่าการที่จะเปิดทางให้รถเดินนั้นจะมีอันตรายแก่ประชาชนหรือไม่

(๕) เข้าตรวจทางและกำกับตรวจตราการเดินทางได้ทุกเมื่อ เพื่อจะได้ทราบว่าผู้รับอนุญาตได้ปฏิบัติตามความในพระราชบัญญัตินี้ และข้อความในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้นหรือไม่ และเพื่อจะได้ทราบว่าไม่มีเหตุการณ์อันตรายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ประชาชน

(๖) ตรวจสอบและออกความเห็นในเรื่องกฎข้อบังคับที่ผู้รับอนุญาตมีอำนาจตั้งขึ้นโดยได้อนุมัติจากผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน

(๗) ใต้สวนในเรื่องอุบัติเหตุ เพื่อให้ทราบว่ามีส่วนรับผิดชอบในเหตุนั้นด้วยหรือไม่

(๘) ตรวจกิจการอื่นจะต้องแจ้งไปให้ผู้รับอนุญาตทราบว่าทางรถไฟ เครื่องจักร หรือรถทั้งหมด หรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งจะต้องรู้ไม่ให้อีกต่อไป หรือจะต้องซ่อมแซมเสียให้ดีกว่าก่อน

(๙) ตรวจแผนผังรายการก่อสร้างหรือแบบที่คิดจะสร้าง ซึ่งผู้รับอนุญาตยื่นขึ้นขออนุญาตทำการซ่อมแซมเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือขยายทางรถไฟ หรือขยายเขตที่ดินรถไฟ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรหรือรถ

มาตรา ๑๐๘ สภากรรมการรถไฟมีอำนาจแจ้งความไปให้ผู้รับอนุญาตทราบและบังคับให้ทำการดังต่อไปนี้ได้ในเวลาอันสมควร คือ

⁴มาตรา 106 ยกเลิกโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช

(๑) ให้งดเว้นใช้การ หรือซ่อมแซมแก้ไขทางรถไฟ เครื่องจักรหรือรถทั้งหมดหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งให้
เรียบร้อย

(๒) ให้ใช้คนที่สามารถทำการเดินรถ และให้รักษารถไฟมิให้เป็นอันตราย

(๓) ให้ทำรั้วกั้นตามทางรถไฟในที่ที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อความปราชัยแห่งประชาชน

(๔) ให้ปฏิบัติการตามความในภาคที่ ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งกรมรถไฟแผ่นดินจำต้องกระทำเพื่อ
รักษาประโยชน์และความปราชัยแห่งประชาชน และเพื่อรักษาความเรียบร้อยในเรื่องจัดการรถไฟด้วย

มาตรา ๑๐๙ สภากรรมการรถไฟมีอำนาจออกกฎข้อบังคับที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อระงับหรือลดหย่อน
ภัยอันตรายอันพึงเกิดขึ้นแก่กิจการของรถไฟ เช่น กำหนดให้มีเครื่องห้ามล้อและโคม่ไฟ ว่าด้วยสถานที่ตั้งสำนักงาน และ
โรงเรือนริมทางรถไฟ กำหนดให้รถเดินเร็วหรือช้า กำหนดจำนวนผู้โดยสารและอื่น ๆ

กฎข้อบังคับนี้เมื่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้ลงนามและแจ้งไปให้ผู้รับอนุญาตทราบแล้วให้ใช้บังคับ
ผู้รับอนุญาตได้ทีเดียว

มาตรา ๑๑๐ ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดิน พึงตั้งอาณาบาลรถไฟไปประจำทุกสถานีที่สำคัญและให้ผู้รับ
อนุญาตจัดหาสำนักงานที่ทำการให้ตามสมควร

มาตรา ๑๑๑ กรรมการรถไฟ หรืออาณาบาลรถไฟทุกคนมีอำนาจดังต่อไปนี้เพื่อรักษาการให้เป็นไปตาม
หน้าที่ คือ

(๑) เข้าตรวจตราทางรถไฟ ที่ดินรถไฟ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรหรือของผู้รับอนุญาต

(๒) เรียกผู้ทำการก่อสร้างหรือผู้จัดการรถไฟคนใดคนหนึ่งมาไต่ถาม

(๓) สั่งให้ผู้รับอนุญาตส่งบรรทุกสมุดหนังสือ และเอกสารสำคัญซึ่งเห็นเป็นการจำเป็น

มาตรา ๑๑๒ ผู้รับอนุญาตจำต้องออกใบเบิกทางให้แก่กรรมการรถไฟ อาณาบาลรถไฟและบุคคลผู้หนึ่ง
ผู้ใดซึ่งผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้ตั้งให้ไปตรวจ เพื่อเข้าออกในที่ดินรถไฟและเพื่อไปบนรถจักรหรือรถโดยสารได้เป็นพิเศษ
โดยมิต้องเสียค่าโดยสาร

มาตรา ๑๑๓ ผู้รับอนุญาตจำต้องทำบัญชีอันแท้จริงจดเงินรายรับประจำวันอันเป็นเงินค่าโดยสาร
ค่าบรรทุกครุภาระ ค่าบรรทุกห่อวัตถุ หรือสินค้า และเก็บรักษาบัญชีนั้นไว้

มาตรา ๑๑๔ ผู้รับอนุญาตจำต้องยื่นบัญชีทุกครึ่งปีต่อสภากรรมการรถไฟแสดงยอดรายรับและรายจ่าย
เงินทุกประเภท พร้อมกับบัญชีซึ่งบุคคลซึ่งผู้อำนวยการและผู้ตรวจสอบบัญชีได้ลงนามรับรองว่าถูกต้อง

กรมรถไฟแผ่นดินพึงตั้งบุคคลคนหนึ่งหรือกว่านั้น แต่มิให้เกินกว่า ๓ คน เพื่อตรวจสอบบัญชีนั้น

มาตรา ๑๑๕ ผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินมีอำนาจร้องขอต่อเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมให้ตั้งผู้ตรวจการคนหนึ่งหรือกว่านั้นไปตรวจสอบสอดส่องในแผนการเงินของผู้รับอนุญาต แล้วให้ทำรายงานเสนอ

เมื่อได้ตั้งผู้ตรวจสอบสอดส่องดังนี้แล้ว ผู้รับอนุญาตจำต้องปฏิบัติตามข้อความที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัทว่าด้วยอำนาจตรวจสอบสอดส่องการบริษัทนั้น

มาตรา ๑๑๖ สภากรรมการรถไฟมีอำนาจสั่งให้ผู้รับอนุญาตส่งบัญชีอัตราค่าโดยสารอัตราค่าระวางบรรทุกครุภาระ ห่อวัตถุและสินค้าที่คงใช้อยู่ กำหนดอัตราเงินถ้าเปลี่ยนแปลงเมื่อใด ให้แจ้งความไปให้สภากรรมการรถไฟทราบทุกครั้ง

มาตรา ๑๑๗ สภากรรมการรถไฟมีอำนาจสั่งให้ผู้รับอนุญาตย้ายหรือเปลี่ยนทางรถไฟหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกับการเดินรถไฟในเวลาใดเวลาหนึ่งได้ทุกเมื่อ เมื่อเห็นว่าจำเป็นหรือเป็นการสมควรเพื่อรักษาประโยชน์ของประชาชน ในเรื่องเช่นนี้ ถ้าผู้รับอนุญาตได้กระทำการครบถ้วนตามคำสั่งนั้นแล้ว เมื่อมีการเสียหายเกิดขึ้น ก็ให้คิดค่าทำขวัญให้แก่ผู้รับอนุญาตตามที่ได้เสียไปนั้น

มาตรา ๑๑๘ เมื่อสภากรรมการรถไฟออกคำสั่งให้ผู้รับอนุญาตทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องครบถ้วนตามคำสั่งนั้นแล้ว สภากรรมการมีอำนาจ

(๑) ห้ามการเดินรถไฟตามส่วนที่เห็นสมควรแก่การรักษาความปลอดภัยแห่งประชาชน

(๒) สั่งให้คนงานหรือผู้แทนของกรมรถไฟแผ่นดินไปทำกิจการตามที่ต้องการให้ทำนั้นแล้วคิดเอาค่าใช้จ่ายแก่ผู้รับอนุญาต

มาตรา ๑๑๙ ถ้าผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งแจ้งความหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของสภากรรมการรถไฟ เมื่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินเป็นโจทก์นำคดีมาฟ้องต่อศาลให้ลงโทษปรับผู้รับอนุญาตเป็นพินัยไม่เกินกว่าวันละ ๑๐๐ บาททุก ๆ วัน ตามจำนวนวันที่ละเลยมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งแจ้งความหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายนั้น

หมวดที่ ๓

ว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดิน การก่อสร้าง
การบำรุง วิธีจัดการ และการบรรทุกส่ง

มาตรา ๑๒๐ ห้ามมิให้ลงมือทำการก่อสร้าง หรือทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนที่ได้รับหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาต

มาตรา ๑๒๑ เมื่อผู้รับอนุญาตได้รับหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จะจัดหาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่จำเป็นสำหรับการก่อสร้างทางรถไฟได้ แต่ให้พึงเข้าใจว่า

(๑) ถ้าที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นเป็นของเอกชน ต้องร้องขอมาทางกรมรถไฟแผ่นดินให้ช่วยจัดหาซื้อให้ตามข้อบังคับว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดินเพื่อสร้างทางรถไฟนั้น

(๒) ถ้าที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นเป็นของหลวงที่หวงห้ามไว้ให้ถือว่าผู้รับอนุญาตเป็นผู้เช่าที่หลวงนั้นตลอดเวลาที่ได้รับอนุญาต โดยต้องเสียค่าเช่าตามอัตราที่วางไว้ในหนังสือพระราชทานพระบรมราชานุญาตนั้น

มาตรา ๑๒๒ เมื่อกรมรถไฟแผ่นดินเป็นผู้จัดหาซื้อที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นแทนผู้รับอนุญาตดังว่ามานั้น ให้กรมรถไฟแผ่นดินใช้ข้อบังคับว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดินดังกล่าวไว้ในภาคที่ ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่ในเรื่องนี้

(๑) ผู้รับอนุญาตต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ค่าทำขวัญ หรือเงินค่าผลประโยชน์ในการที่จัดหาซื้อทรัพย์สินนั้น ส่วนเงินที่จะต้องวางตามข้อความในพระราชบัญญัตินี้ผู้รับอนุญาตต้องเป็นผู้วางด้วยทั้งสิ้น

(๒) ผู้รับอนุญาตมีสิทธิที่จะตั้งผู้แทนไปเป็นกรรมการจัดหาซื้อที่ดินคนหนึ่ง และเมื่อเห็นว่าเป็นการสะดวกที่จะจัดการในเรื่องหาซื้อที่ดินสถานใด ก็ให้ทำรายงานเสนอต่อสภากรรมการรถไฟ

(๓) กรรมสิทธิ์ในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่จัดหาซื้อขึ้นนั้น จะตกมาเป็นของผู้รับอนุญาตต่อเมื่อผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นได้จัดการโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้รับอนุญาตโดยถูกต้องตามวิธีที่กฎหมายบังคับไว้ในกรณีนี้ มิฉะนั้นอย่าให้ถือว่ากรรมสิทธิ์ได้เปลี่ยนมือกันเลย

มาตรา ๑๒๓ เมื่อผู้รับอนุญาตได้ซื้อหรือเช่าที่ดินแห่งใดไว้แล้วก็ดี ท่านว่าผู้รับอนุญาตไม่มีสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งในแร่หรือโลหะธาตุต่าง ๆ หรือป่าไม้ซึ่งมีอยู่ในที่ดินหรือภายใต้พื้นดินนั้น หรือในการจับสัตว์น้ำนั้นเลย

มาตรา ๑๒๔ ถ้าในเวลาก่อสร้างรถไฟ ผู้รับอนุญาตมีความปรารถนาจะเปลี่ยนทางรถไฟเปลี่ยนทางโค้ง เปลี่ยนระดับทาง หรือเปลี่ยนแปลงแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผิดไปจากแบบเดิมที่ยื่นไว้ผู้รับอนุญาตต้องยื่นแบบและรายการละเอียดที่คิดจะเปลี่ยนแปลงนั้นต่อสภากรรมการรถไฟก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงทำการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้

มาตรา ๑๒๕ ในการก่อสร้างรถไฟ ผู้รับอนุญาตไม่มีสิทธิที่จะเปลี่ยนไปทำการก่อสร้างอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นแทนอุโมงค์ โค้งคูกา หรือทางที่ยกสูงพ้นพื้นระดับด้วยคูกาหรือเสาให้ผิดไปจากแบบเว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตจากสภากรรมการรถไฟก่อน

มาตรา ๑๒๖ ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตเปิดรถไฟตลอดทั้งสายหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อรับส่งคนโดยสารหรือเพื่อรับบรรทุกสินค้า เว้นไว้แต่

(๑) จะได้แจ้งความให้สภากรรณการรถไฟทราบล่วงหน้า ๑ เดือน และ

(๒) การที่จะเดินรถนั้นผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้มีความเห็นชอบ และได้ให้อนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้รับอนุญาตแล้ว

มาตรา ๑๒๗ เมื่อผู้รับอนุญาตมีความปรารถนาที่จะทำการซ่อมแซมขนานใหญ่หรือจะทำการเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมสิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักร หรือการช่างอย่างอื่นอันเป็นการสำคัญ ให้ยื่นรายงานการนั้น ๆ และส่งแบบกับงบประมาณไปยังสภากรรณการรถไฟเพื่อขออนุมัติก่อน

มาตรา ๑๒๘ ผู้รับอนุญาตมีอำนาจตั้งกฎข้อบังคับหรืออัตราค่าระวางบรรทุกที่เห็นจำเป็นเพื่อความปราศภัยแห่งประชาชน และเพื่อความสะดวกในการเดินรถ แต่กฎข้อบังคับหรือกำหนดอัตราค่าระวางบรรทุกนั้นต้องเสนอต่อสภากรรณการรถไฟก่อน ต่อเมื่อผู้บัญชาการรถไฟแผ่นดินได้ให้อนุมัติและลงนามเป็นหลักฐานแล้ว จึงจะนับว่าใช้ได้

มาตรา ๑๒๙ ถ้าอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขต้องการให้ผู้รับอนุญาตคนใดรับส่งถุงเมล์ผู้รับอนุญาตนั้นต้องรับเป็นธุระจัดการให้ ส่วนค่ารับส่งนั้น สุตแล้วแต่สภากรรณการรถไฟจะส่งอนุญาตและกำหนดอัตราให้

มาตรา ๑๓๐ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้ร้องขอมา ผู้รับอนุญาตจำเป็นต้องเป็นธุระจัดการรับส่งทหารบก ทหารเรือ หรือตำรวจพระนครบาล ตำรวจภูธร หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องนั้นด้วยการรับส่งนั้นให้รับส่งบรรดาของใช้ พัสดุ อาวุธปืน กระสุนดินดำ และสัมภาระของเจ้าพนักงานนั้น ๆ ด้วย

มาตรา ๑๓๑ เมื่อมีการฉุกเฉินเกิดขึ้นอันเกี่ยวกับความมั่นคงภายนอกหรือภายในแห่งพระราชอาณาจักร รัฐบาลมีอำนาจสั่งทางเสนาบดีกระทรวงกลาโหมให้เข้ายึดถือปกครองทางรถไฟทั้งสายหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งเครื่องประกอบทางรถไฟ รถและสรรพพัสดุของผู้รับอนุญาตได้ชั่วคราวตามที่เห็นสมควร

ผู้รับอนุญาตซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่รัฐบาลเข้ายึดถือปกครองนั้น มีสิทธิจะได้รับค่าทำขวัญตามที่จะตกลงกัน ถ้าไม่ตกลงกันตามที่อนุญาตแต่ตุลาการจะกำหนดให้

อนึ่งรัฐบาลย่อมมีอำนาจที่จะขอให้ผู้รับอนุญาตจัดการเดินรถอันเกี่ยวกับการทหารบกหรือทหารเรือ ก่อนเดินรถธรรมดา

มาตรา ๑๓๒ ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตคนใดให้บุคคลภายนอกเข้าทางรถไฟตลอดทั้งสายหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือให้เข้าเครื่องประกอบทางรถไฟ โดยมีผู้รับอนุญาตจากสภากรรณการรถไฟก่อน

แต่การที่ผู้รับอนุญาตได้ทำความตกลงเดินรถติดต่อกับรถไฟสายอื่นนั้น ไม่นับว่าเป็นการเข้าถือ

มาตรา ๑๓๓ ผู้รับอนุญาตจำต้องจัดการให้ความสะดวกตามสมควรเพื่อการชุมทางระหว่างรถไฟผู้รับอนุญาตกับรถไฟแผ่นดินหรือรถไฟสายอื่น เมื่อสภากรรมากรรถไฟได้มีความเห็นชอบให้สร้างชุมทางนั้นขึ้นแล้ว

มาตรา ๑๓๔ ในส่วนรถไฟพระราชวังนั้น ท่านบังคับไว้ว่า เมื่อได้เปิดเดินรถทั้งสายหรือแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้ยึดที่ดินรถไฟ สิ่งปลูกสร้างรถและพัสดุของรถไฟแต่เจ้าหน้าที่นั้นมีสิทธิที่จะขอให้ตั้งเจ้าพนักงานรักษาทรัพย์ได้

มาตรา ๑๓๕ นอกจากข้อความที่กล่าวไว้ในส่วนนี้ บทบัญญัติในส่วนที่ ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ว่าด้วยการก่อสร้าง การบำรุงและจัดการงาน และส่วนที่ ๔ ว่าด้วยการบรรทุกสิ่งนั้น ให้พึงอนุโลมใช้ข้อบังคับแก่รถไฟผู้รับอนุญาตได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ

หมวดที่ ๔

ว่าด้วยความปราศภัยแห่งประชาชน

มาตรา ๑๓๖ บทบัญญัติในส่วนที่ ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ว่าด้วยความปราศภัยแห่งประชาชนนั้น ให้พึงอนุโลมใช้ข้อบังคับแก่รถไฟผู้รับอนุญาตได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๑๓๗ อาณาบาลรถไฟซึ่งผู้บัญชาการได้ตั้งขึ้นนั้นมีอำนาจและหน้าที่อย่างเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ว่าด้วยจัดวางการทั่วไป

ในขณะที่อาณาบาลรถไฟไม่ได้อยู่ประจำการนั้น ให้นายสถานีและพนักงานกำกับรถไฟของผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน เมื่อกระทำการตามหน้าที่นั้น มีอำนาจและหน้าที่อย่างเดียวกันกับอาณาบาลรถไฟทุกประการ

มาตรา ๑๓๘ นายหรือพลตำรวจพระนครบาล และนายหรือพลตำรวจภูธร เมื่อกระทำการตามหน้าที่มีอำนาจเข้าออกในที่ดินรถไฟและขึ้นบนรถไฟได้ทุกเมื่อ เพื่อรักษาความเรียบร้อยแห่งประชาชน

มาตรา ๑๓๙ เมื่อได้อนุญาตให้ผู้รับอนุญาตวางรางรถไฟไปบนทางหลวงแห่งใด ผู้รับอนุญาตต้องใช้สิทธินั้นด้วยความระมัดระวังเพื่อให้บุคคลหรือยานต่าง ๆ ผ่านไปมาในทางหลวงนั้นได้โดยสะดวกและปราศจากภัยอันตราย กับจะต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับว่าด้วยการไปมาในทางหลวงนั้นด้วย

ส่วนที่ ๗

ว่าด้วยรถไฟหัตถกรรม

มาตรา ๑๔๐ รถไฟหัตถกรรมนั้นคือรถไฟที่ห้างหรือบริษัทซึ่งประกอบหัตถกรรมหรือพาณิชย์กรรมได้

สร้างขึ้นไว้ใช้เฉพาะแต่รับส่งคนงานและบรรทุกสิ่งของที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้น กับสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับกิจการนั้น ๆ

ห้ามมิให้เรียกหรือรับค่าโดยสารหรือค่าระวางบรรทุกสินค้าแต่อย่างหนึ่งอย่างใดเป็นอันขาด

มาตรา ๑๔๑ รถไฟหัตถกรรมนั้นมี ๒ อย่าง คือ

(๑) รถไฟหัตถกรรมที่เดินเฉพาะแต่ภายในบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างหรือบริษัทเท่านั้น อย่างหนึ่ง และ

(๒) รถไฟหัตถกรรมที่เดินอยู่ทั้งภายในและภายนอกบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างหรือบริษัทนั้นอีกอย่างหนึ่ง

มาตรา ๑๔๒ ห้ามมิให้เปลี่ยนประเภทรถไฟหัตถกรรมมาเป็นรถไฟผู้รับอนุญาต เว้นแต่จะได้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตก่อนและทั้งได้รับอนุญาตตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔๓ รถไฟหัตถกรรมที่เดินเฉพาะแต่ในบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างหรือบริษัทนั้น จะสร้างขึ้นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ แต่ห้ามมิให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองนั้นออกใบอนุญาตให้ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติของกรมรถไฟแผ่นดินก่อน

ในการนี้ ให้ห้างหรือบริษัทนั้นยื่นแผนที่แสดงเขตแดนผังและงบประมาณสำหรับรถไฟที่คิดจะสร้างขึ้นนั้นไว้ ณ ที่ว่าการของเจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่พร้อมทั้งสำเนาอีกสำรับหนึ่งเพื่อนำเสนอต่อสภากรรมการรถไฟด้วย

ถ้าในเวลาใดเวลาหนึ่ง ห้าง หรือบริษัทนั้นมีความประสงค์จะเปลี่ยนแปลงทางให้ผิดไปจากที่วางไว้เดิม ให้แจ้งความประสงค์ที่จะเปลี่ยนนี้แก่เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่ให้ทราบก่อน ต่อเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะจัดทำถนนต่อไปได้

มาตรา ๑๔๔ บทบัญญัติในกฎหมายนี้ที่ว่าด้วยรถไฟผู้รับอนุญาตให้พึงอนุโลมใช้บังคับแก่รถไฟหัตถกรรมที่เดินทั้งภายในและภายนอกบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างหรือบริษัทนั้นได้ ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ

แต่ว่ารถไฟหัตถกรรมที่เดินทั้งภายในและภายนอกบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างหรือบริษัทนั้น ถ้าหากใช้ลากเข็นด้วยแรงคนหรือแรงสัตว์และเดินบนทางชั่วคราวเพื่อกิจการชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินสองปี และมีได้มีการบังคับซื้อที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นไว้ ท่านให้ใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยรถไฟหัตถกรรมที่เดินเฉพาะภายในบริเวณที่ดินอันเป็นที่ประกอบการของห้างหรือบริษัทนั้นเป็นบทบังคับ คำร้องขออนุญาตสร้างและเดินรถไฟชนิดนี้ และคำร้องขออนุญาตใช้ที่หลวงชั่วคราว เพื่อประโยชน์แห่งการนั้น ท่านให้ยื่นต่อสมุหเทศาภิบาลเพื่อให้เห็นแล้วส่งต่อไปยังสภากรรมการรถไฟ สภากรรมการรถไฟมีอำนาจที่จะสั่งอนุญาตตามคำร้องโดยกำหนดให้เสียค่าเช่าในการใช้ที่หลวงชั่วคราว และกำหนดเงื่อนไขเพื่อรักษาประโยชน์ของบุคคลภายนอก และความปลอดภัยแห่งประชาชนตามแต่จะเห็นควร การให้อนุญาตนั้นท่านว่าจะให้ได้ต่อเมื่อสมุหเทศาภิบาลได้แสดงความเห็นว่าควรให้อนุญาตเท่านั้น^๕

ถ้าสภากรรมการรถไฟสั่งยกคำร้องเสีย เพราะเหตุรถไฟนั้นมิได้อยู่ในความหมายของวรรค ๒ แห่ง มาตรานี้ไซ้ ท่านว่าการที่สั่งยกคำร้องเสียนั้นไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้ร้องในอันที่จะดำเนินการตามความในวรรค ๑⁵

มาตรา ๑๔๕ ถ้าห้างหรือบริษัทใดที่ได้รับอนุญาตให้สร้างและใช้รถไฟให้ตั้งกรรมบังอาจรับส่งคนโดยสารหรือรับบรรทุกสินค้าของผู้อื่นโดยคิดเอาค่าโดยสารและค่าระวางบรรทุกก็ดี หรือไม่ปฏิบัติการตามความในหนังสืออนุญาตข้อใดข้อหนึ่งก็ดี ท่านว่าห้างหรือบริษัทนั้นมีความผิดต้องระวางโทษให้ปรับเป็นพินัยไม่เกินกว่า ๑,๐๐๐ บาททุก ๆ ครั้งที่ทำผิดนั้น

ภาคที่ ๓

ว่าด้วยทางหลวงและทางราษฎร

มาตรา ๑๔๖ ทางหลวงนั้นท่านจัดแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) ทางหลวงของแผ่นดิน ซึ่งกรมทางเป็นเจ้าของที่ก่อสร้างและบำรุงรักษาในนามรัฐบาลประเภทหนึ่ง และ

(๒) ทางหลวงของมณฑล ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลได้สร้างขึ้นและบำรุงรักษา โดยได้รับอนุมัติจากกรมทางอีกประเภทหนึ่ง

นอกจากทางหลวงที่กล่าวแล้วนี้ ยังมีทางราษฎรที่พวกราษฎรในตำบลนั้นได้สร้างขึ้นและบำรุงรักษา กรมทางมีอำนาจที่จะรับเอาทางหลวงของมณฑลหรือทางราษฎรมาขึ้นอยู่ในกรมทาง และยกขึ้นเป็นทางหลวงของแผ่นดิน หรือจะลดชั้นทางหลวงของแผ่นดินลงเป็นทางหลวงของมณฑลหรือทางราษฎรก็ได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔๗ กรมทางมีอำนาจที่จะดำริการเสมอทุกปีว่า

(๑) ควรสร้างทางหลวงของแผ่นดินสายใด หรือแต่ส่วนใดบ้าง

(๒) ควรจัดบำรุงด้วยวิธีใด เพื่อให้ทางหลวงของแผ่นดินที่มีอยู่แล้วให้ดีอยู่คงที่

มาตรา ๑๔๘ ทางหลวงของแผ่นดินนั้น ให้นายช่างและคนงานในกรมทางก่อสร้างและบำรุงรักษา

มาตรา ๑๔๙ เมื่อได้ปรึกษาหารือกับกรมทางแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลมีอำนาจที่จะดำริการดังต่อไปนี้ว่า

⁵มาตรา 144 วรรคสอง และวรรคสาม เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวงแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2475 (ฉบับที่ 2)

- (๑) ควรสร้างทางหลวงของมณฑลสายใด หรือแต่ส่วนใดภายในเขตมณฑลนั้น
- (๒) ควรจัดบำรุงทางด้วยวิธีใดเพื่อให้ทางหลวงของมณฑลที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

มาตรา ๑๕๐ เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลได้ร้องขอมา กรมทางมีอำนาจที่จะตั้งนายช่างออกไปเพื่อแนะนำและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลตามแต่กรมทางจะเห็นควร

มาตรา ๑๕๑ การก่อสร้างและบำรุงรักษาทางราษฎรนั้น ให้อยู่ในความกำกับตรวจตราของนายอำเภอ

มาตรา ๑๕๒ เมื่อทางหลวงของแผ่นดินหรือทางหลวงของมณฑลสายใดผ่านไปในจังหวัดเมืองหรือหมู่บ้าน กรมทางจะเข้าจัดการบำรุงรักษาทางสายนั้นก็ได้ ถ้าดำริเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แก่ชนทั่วไป แต่ส่วนค่าบำรุงรักษานั้นอาจจะเรียกจากสุขาภิบาลแห่งท้องที่ ๆ ทางผ่านไปนั้นได้

มาตรา ๑๕๓ บรรดาเรื่องราวที่เกี่ยวกับทางหลวงของแผ่นดินขนาดกว้างยาว รายละเอียดชนิดการก่อสร้าง และการบำรุงรักษา กับเลขหมายประจำทางพร้อมด้วยแผนที่ทางหลวงทุกสายนั้น ให้เก็บรักษาไว้ที่กรมทาง ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางหลวงของมณฑลนั้น ให้เก็บรักษาไว้ ณ ศาลารัฐบาลมณฑล และให้ส่งสำเนาเรื่องทางหลวงของมณฑลและแผนที่เข้ามายังกรมทางปีละครั้ง

มาตรา ๑๕๔ ห้ามมิให้ยกเอากำหนดอายุความขึ้นต่อสู้สิทธิของแผ่นดินในเรื่องที่ดินซึ่งเป็นทางหลวงกับห้ามมิให้ยึดที่ดินนั้น

มาตรา ๑๕๕ เมื่อเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแนวทางเกวียนสายใดสายหนึ่งซึ่งอยู่ในประเภททางหลวงของแผ่นดินหรือทางหลวงของมณฑล ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลจัดทำไป แต่ถ้าเป็นทางหลวงของแผ่นดิน ให้รายงานแจ้งเหตุกรณีละเอียดเข้ามายังกรมทางโดยพลัน

มาตรา ๑๕๖ ในการก่อสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทางหลวงสายใด ถ้าต้องการที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นซึ่งไม่ใช่เป็นของแผ่นดิน ให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจจัดหาซื้อทรัพย์สินนั้นได้

บทบัญญัติว่าด้วยการจัดหาซื้อที่ดินดังกล่าวไว้ในภาค ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้พึงอนุโลมใช้บังคับได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ แต่ถ้าเป็นทางหลวงของมณฑล ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายมณฑลมีอำนาจตั้งผู้แทนคนหนึ่งเป็นกรรมากรจัดหาซื้อที่ดินนั้นได้

มาตรา ๑๕๗ บทบัญญัติว่าด้วยการก่อสร้างและการบำรุงดังกล่าวไว้ในภาค ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้พึงอนุโลมใช้บังคับแก่ทางหลวงได้ตามสมควรแก่บทนั้น ๆ

มาตรา ๑๕๘ เจ้าหน้าที่ผู้รักษาทางหลวงมีอำนาจแจ้งความแก่เจ้าของที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นตามริมทางหลวงนั้นว่า

(๑) ห้ามมิให้ขุดหรือถมร่อง คู บ่อน้ำ สระน้ำ หรือหลุมภายในระยะ ๖ เมตรจากขานเขื่อนหรือขอบทางหลวง

(๒) ให้ตัดรานกิ่งหรือตัดโคนต้นไม้ รื้อต้นไม้ลงเป็นครั้งคราวตามแต่นายช่างบำรุงทางจะสั่ง เพื่อมิให้เป็นเครื่องกีดขวางต่อการไปมาหรือเป็นอันตรายต่อทางหลวง

ถ้าเจ้าของที่ดินคนใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งความของเจ้าหน้าที่นั้นแล้วให้เจ้าหน้าที่นั้นมีอำนาจให้คนงานของตนจัดการทำเสียเองได้ตามที่เห็นว่าจำเป็น

มาตรา ๑๕๙ กรมทางมีอำนาจส่งพนักงานไปตรวจทางหลวงของมณฑลและทางราษฎรแล้วทำรายงานเสนอว่าทางเหล่านั้นเป็นอยู่อย่างไร และการบำรุงรักษาทางนั้นเป็นสถานใด ก็บอกความเห็นว่าจะเปลี่ยนทางนั้นเป็นประเภทใดได้

มาตรา ๑๖๐ กรมทางมีอำนาจออกกฎข้อบังคับตามที่เห็นว่าจำเป็นในข้อต่อไปนี้ คือ

(๑) ว่าด้วยลำดับชั้นทางหลวงจะแบ่งออกเป็นถนน ทางเกวียน ทางต่าง ทางเดิน ฯลฯ ตามแต่สภาพแห่งการค้าขาย หรือการไปมาในทางนั้น ๆ

(๒) ว่าด้วยพันธะของเจ้าของที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่อยู่ริมทางหลวงนั้นที่จะไม่ขุดถมที่หรือตัดโค่นต้นไม้ที่อยู่ริมทาง

(๓) ว่าด้วยระเบียบการที่ประชาชนพึงใช้ทางหลวงกับข้อบังคับสำหรับทางและการไปมาเพื่อรักษาทางนั้นไว้ให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อมิให้มีภัยอันตรายต่อประชาชนในการไปมา

(๔) ว่าด้วยวิธีปิดประกาศแจ้งความ เครื่องหมายบอกทาง และหลักหมายระยะทาง

มาตรา ๑๖๑ ผู้ใดกระทำความผิดดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ลงโทษฐานลหุโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เว้นไว้แต่การกระทำเช่นนั้นประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้แล้ว

(๑) ผู้ใดกระทำการโดยเจตนาขัดขวางต่อพนักงานในเวลาที่ทำกรตามหน้าที่ที่ดี หรือกระทำการขัดขวางผู้มีหน้าที่อันชอบด้วยกฎหมายในการรังวัดก่อสร้างหรือบำรุงทางหลวงก็ดี หรือถอนหมุดหลักที่ปักไว้ในดิน หรือลบเลือนทำลายเครื่องหมายใด ๆ ที่ทำไว้สำหรับกิจการนั้น ๆ ก็ดี ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๒

(๒) ผู้ใดมิได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายบังอาจขุดชนดิน ทลาย ศิลา หลุม ต้นไม้หรือวัตถุสิ่งอื่นไปจากมูลดิน คู สะพาน เขื่อนสะพาน ทางระบายน้ำหรือกำแพงเขื่อน หรือทำความเสียหายแก่ทางหลวงอย่างหนึ่งอย่างใด ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๓

(๓) ผู้ใดมิได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย เปลี่ยนทางน้ำหรือวางน้ำด้วยความเจตนาหรือทำทำนบกั้นคูหรือทางระบายน้ำใต้สะพาน หรือกั้นทางน้ำโดยวิธีอย่างใด ๆ อันเป็นเหตุที่อาจให้เกิดเสียหายแก่ทางหลวงได้ ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๓

(๔) ผู้ใดลากไถ คราด หรือเครื่องมืออย่างอื่นไปตามทางหลวงก็ดีหรือผ่านข้ามไปอันเป็นเหตุที่อาจทำให้ถนนเป็นรอยหรือขูดเป็นหลุมเป็นบ่อโดยมิได้ใช้ความระมัดระวังตามที่กรมทางได้กำหนดไว้ก็ดี ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๑

(๕) ผู้ใดรื้อถอนหลัก เสาหรือเครื่องหมายบอกทาง เครื่องหมายชี้หนทางและบอกระยะทางก็ดี หรือทำลายหรือทำให้เสียหายก็ดี ท่านว่ามีความผิดฐานลหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๒

(๖) ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกรมทางว่าด้วยพันธะของเจ้าของที่ดินอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่อยู่ริมทางหลวงหรือระเบียบว่าด้วยการใช้ทางหลวง ท่านว่ามันมีความผิดฐานหุโทษ ต้องระวางโทษชั้น ๒

มาตรา ๑๖๒ เมื่อผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษเพียงแต่ปรับเป็นพินัยสถานเดียว ท่านว่าพนักงานที่กรมทางได้ตั้งแต่งขึ้นเพื่อฟ้องร้องคดีนั้นมีอำนาจประนีประนอมยอมความได้ทันทีโดยยอมรับเบี่ยงปรับตามอัตราอย่างสูงที่กฎหมายบัญญัติไว้ แล้วออกใบเสร็จให้เป็นสำคัญ ส่วนเงินพินัยที่เก็บได้นั้นให้กรมทางทำบัญชีส่งไปยังกระทรวงยุติธรรม ฯ

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบันนี้